MARKA
DOĞU MARMARA
KALKINMA AJANSI

SAPANCA HAVZASININ GELECEĞİ

Sapanca Turizm Ortak Vizyonu Ve Bütünleşik Stratejileri Belirleme Çalıştayı

Yayın Tarihi: Temmuz, 2011
MARKA Yayınları Serisi

SAPANCA TURİZM ORTAK VİZYONU VE BÜTÜNLEŞİK STRATEJİLERİ BELİRLEME ÇALIŞTAYI RAPORU
İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 4
KENTSEL STRATEJİ ÇALIŞTAYI YÖNTEMİ 5

1. OTURUM 7
YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR 8
HAVZA ÖRNEKLERİ 11
10 TEMEL SORUN VE FIRSAT 16
BEKLENTİ ANALİZİ 17
KAMU SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİSİ 17
ÖZEL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ 19
SİVİL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ 21
ORTAK VİZYON 22
ANAHTAR KELİMELER 22

2. OTURUM 24
6E ANALİZİ 25
EKOLOJİ 25
EKONOMİ 27
EŞİTLİK 29
ETKİN OLMA 30
ELDE EDİLEBİLİRLİK 31
ENTEGRASYON 32

6K ANALİZİ 35
KİMLİK 35
KORUMA 37
KAPASİTE 38
KALKINMA 40
KATILIM 41

KURGU 42

STRATEJİLERİN STRATEJİLERİ 46

Tema. 1 HAVZA YÖNETİMİ 46

Tema. 2 KORUMA VE KULLANMA 46

Tema. 3 EKONOMİK KALKINMA 46

Tema. 4 TOPLUMSAL GELİŞME 46

10 TEMEL İLKE 46

KAPANIŞ KONUŞMASI 48

GİRİŞ

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) koordinatörlüğünde 09 Temmuz 2011 tarihinde düzenlenen Sapanca Havzasının Geleceği Kentsel Strateji Çalıştayı, kamu ve özel sektör ile sivil toplum örgüt temsilcilerinin beklentilerinin ortak bir paydada karşılanmasını ve taraflar arasında işbirliği ve paylaşım kapasitesinin artırılmasını hedeflemektedir.

Katılımcı ortamda gerçekleşen çalıştayda;

'Neredeyiz?'

'Nerede Olmak İstiyoruz?'

'Nasıl Varacağız?'

sorularının yanıtı aranmış ve Sapanca Havzasının Geleceğine ilişkin stratejiler belirlenmiştir.

100'ün üzerinde katılımcının tematik gruplar özelinde geliştirdiği fikirler, öneriler ve tartışma konuları tüm katılımcılar tarafından ortak stratejik hedefler ve eylem alanları haline getirilmiştir. Çalıştaydaki tartışma konuları raportörler tarafından sistematik bilgi haline getirilerek, 'Sapanca'nın Geleceği; Kentsel Strateji Çalıştay Raporu' hazırlanmıştır.

Çalıştay Raporu, Sapanca Havzasının Geleceği Yol Haritası için altlık niteliğindedir. Yol Haritası Raporu, Ortak Vizyon, Stratejik Vizyon, Temalar, Stratejik Hedefler, Temel İlkeler, Uygulamaya Yönelik Yenilikçi Program, Proje ve Modeller içerecektir. İki ay içinde hazırlanacak olan Taslak Rapor, ikinci bir çalıştayda tartışılmak üzere katılımcıların görüş ve önerilerine sunulacaktır.

KENTSEL STRATEJİ ÇALIŞTAYI YÖNTEMİ

Katılımcılar, Sapanca Havzasının temel sorun ve fırsatlarını, gelecek vizyonunu ve buna ulaşmak için uygulanabilir stratejik hedefleri tartışmışlar, Beklenti, 6E ve 6K (BEK) Analizlerini yapmışlardır.

Sapanca Havzasının Geleceği Yol Haritasının hazırlanması sürecindeki bu ilk çalıştay 2 oturumdan oluşmuştur.

1.Oturum: Nerede?

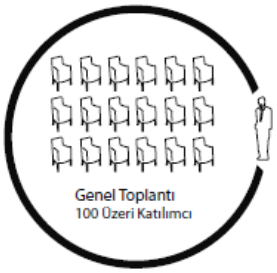

Yöneticilerden mesajlar
Havza Örnekleri
10 Temel Sorun 10 Temel Fırsat
Beklenti Analizi
Ortak Vizyon

Havza ve Gölün sorun ve fırsatlarına ilişkin görüşler, kamu, özel ve sivil sektörlerin birbirlerinden beklentileri (Beklenti Analizi) alınarak, vizyona ilişkin anahtar kelimeler ve Havzanın geleceği için 4 Tema belirlenmiştir.

2.Oturum: Nereye Gidiyor?

Stratejik Analizler (6E ve 6K)
Stratejik Hedefler
Stratejilerin Stratejileri

6E Analizi	**6K Analizi**
Ekoloji	Kimlik
Ekonomi	Koruma
Eşitlik	Kapasite
Etkin Olma	Kalkınma
Elde Edebilirlik	Katılım
Entegrasyon	Kurgu

İlk oturumda belirlenen 4 Tema kapsamında, kamu, sivil ve özel sektör temsilcilerinin dengeli olarak yer aldığı 2 Tematik Grup oluşturularak 6E ve 6K Analizleri yapılmıştır.

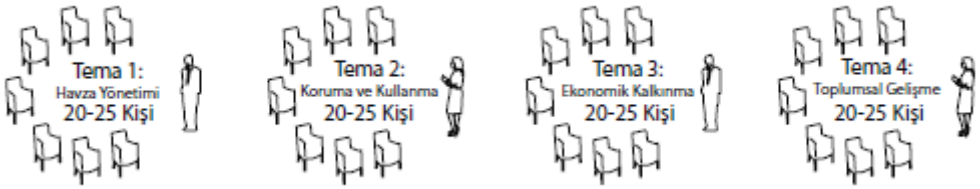

3.Oturum: Değerlendirme

Sapanca Havzasının Geleceği için 10 Temel İlke

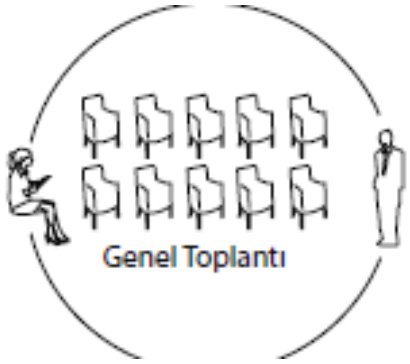

1. Stratejik Vizyon
2. Havza Yönetim Planı
3. Havza Yönetim Organizasyonu (İşbirliği – Ortaklık)
4. Bütünleşik Sektörel Stratejileri
5. Koruma – Kullanma Dengesi
6. Yerel Ekonomiyi Canlandırma
7. Su Yönetimi ve Bütçesi
8. Toplumsal Gelişme
9. Eğitim
10. Tanıtım

Çalıştay sonuçlarını içeren ve çalıştayın özeti niteliğindeki '10 Temel İlke' katılımcılara sunulmuştur.

1.OTURUM

1. YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR
2. HAVZA ÖRNEKLERİ
3. TEMEL SORUN VE FIRSATLAR
    - 10 TEMEL SORUN
    - 10 TEMEL FIRSAT
4. BEKLENTİ ANALİZİ
    - KAMU SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİSİ
    - ÖZEL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ
    - SİVİL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ
5. ORTAK VİZYON
    - ANAHTAR KELİMELER

1.YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR

Sapanca Havzası, doğal güzellikleri, kültürel varlıkları ile dünyanın, Türkiye'nin, 2 il, 4 ilçenin ortak kıymetidir.

Sapanca Havzasının korunmasına yönelik stratejilerin belirlenmesi için yeniden teşhis, tespit ve yol haritası çalışmaları, bir kaç ay süren katılımcı çalıştaylar ile düzenlenmektedir.

Sapanca Havzası bir turizm destinasyonu, değeri olarak görülmeli ve marka olarak dünyaya tanıtılmalıdır. Bütünleşik Turizm Stratejisi belirlenirken tüm tarafların bir turizm yöntemi belirlemesi gerekmektedir.

Havzanın doğal, ekonomik değerleri, içme suyu ve ulaşım havzası niteliğini, şeffaf olarak, kamu-özel ve sivil ortaklık ve işbirliği içinde, sonuç odaklı olarak koordine edilmesi ve yönetilmesi zorunludur. Değerlerin korunması için, tüm kurumlar özeleştiri yapmalı, daha fazla çaba ve fedakarlık göstermeli, eşgüdüm içinde çalışılmalıdır.

Birçok kurumun dikkatinin yoğunlaştığı, doğal, kültürel, ekonomik değerlerin bulunduğu havzada 'her şey var, herkes var'. Bu çeşitliliğin birliktelik içinde yönetimi için daha fazla koordinasyon sağlanmalı, sonuç odaklı olunmalıdır.

Gölümüzle anılan Sapanca ismi çok önemli fakat Sapanca, Havza olarak daha önemlidir.

Sakarya Valisi Sn. Mustafa Büyük

Sapanca Gölü ve Havzası, Tarihi İpek Yolu üzerindeki doğal yapısı, jeopolitik konumu, ikliminin güzelliği, coğrafyası ile Frigler, Nikomedia ve Btinya krallıkları, Doğu Roma, Selçuklular ve Osmanlı kültürlerine ev sahipliği yapan, 3200 yıllık geçmişe sahip bir havzadır.

Bugün İstanbul ve Ankara metropollerinin etki alanındaki Sapanca Havzası, bölgeden geçen uluslararası karayolları, İstanbul'u Anadolu'ya bağlayan demir yolu gibi yatırımlarla yükselen bir değerdir.

Havza, Türkiye ekonomisinin sanayi ve turizm sektörlerinde iki önemli ili Kocaeli ve Sakarya'nın ortak değeridir.

Bu nedenle, bu sektörlerde ortak yatırım ve planlama yapılmalı, bölgedeki doğal ve kültürel değerlerin birliktelik içinde yönetimi sağlanmalıdır. Bu amaçla hazırlanan Yol Haritası, pek çok çözüm sağlayacaktır.

Kocaeli Vali Vekili Sn Mustafa Guni

Bölgenin incisi, hepimizin gözbebeği Sapanca Gölü de İzmit Körfezi de 'su'dur. Sapanca Gölünü ayıran özelliği ise deniz değil, içme ve kullanma suyu kaynağı olmasıdır. Sapanca Gölünün kaliteli, sağlıklı içme suyu kaynağı özelliğinin kaybedilmemesi için çevre, turizm, tarım, ekonomik kalkınma adına neler yapılıp yapılamayacağı bu tür ortamlarda tartışılmalıdır.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile Su Ve Kanalizasyon İdaresi, Çevre Bakanlığının öncülüğünde Sapanca Gölü Koruma Havzası Ve Yönetimi oluşturulmaya başlanmıştır. Havza Yönetim Birliğinin kurulması için gerekli yönetmelikler çıkarılmalı, teknik çalışmalar yapılarak akıl ve bilimin ışığıyla kıymetli varlığımız korunmalı, tüm kurumlar görüşlerini hedeflerini net olarak koymalıdır.

Çalıştay sonuçları, Havza Yönetimi için rehber olacaktır. Almanya'nın Bodensee Gölü'nde 3 ayrı devletin kurduğu havza yönetimi modeli, iki ilin ortak değeri olan Sapanca Gölü için örnek olmalıdır.

Sakarya ve Kocaeli'nin içme suyu kaynağı olan Sapanca Gölünün koruma stratejileri, karar alıcılar tarafından belirlenmeli, kamu kurumları, özel sektör yatırımcıları ve halk, koruma adına sorumluluklarını gerçekleştirmelidirler.

Havza Yönetimi Planı, Gölün anayasasıdır. Kocaeli ve Sakarya illerinin üst düzey yöneticileri olarak bir araya gelerek, sık sık bu tür katılım toplantıları yapmalı, sonuçlarına göre eylem planı oluşturulmalıdır. Yönetimler olarak ne yapmamız gerektiğini bilmemiz gerekiyor. Bu konu asla ertelenmemelidir.

Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. İbrahim Karaosmanoğlu

Sapanca Gölü, havza içindeki en önemli turizm değeridir. Değerlerimizi en iyi şekilde korumak, kullanmak ve hizmete sunmak gereklidir.

Sapanca Gölüne ilişkin en önemli başlık, içme suyunun korunması olmalıdır. İçme suyunun kullanımı, kalitesi ve kapasitesi araştırılmalı, havzadaki yerleşimlerin gelişimi üst ölçekli planlarla planlanmalı, gerekli tedbirler yöneticiler ve halk ile beraber alınmalıdır.

Turizm sektöründe, Dünyadaki koruyarak kullanma trendleri yakalanmalı, teşvik programları geliştirilmeli, Sapanca'nın turizme kazandırılması için herkes elini taşın altına koymalıdır.

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkaı Sn. Zeki Toçoğlu

Sapanca Havzasının turizm değeri tartışılamaz fakat içme suyu kaynağı özelliği ön plana alınmalıdır. Gölde turizm sektörünün gelişimi tartışılırken, halen 500.000 kişinin içme suyu kaynağı olduğu unutulmamalıdır. Turizm gelişimi ve koruma çelişkisine yönelik kullanma stratejilerin belirlenmesi için ilgili tüm kurum ve kuruluşların temsilcilerinin geldiği bu çalıştaylar, önemli buluşma ve katılım fırsatları yaratmaktadır.

Sakarya İl Genel Meclisi Başkanı Sn. Oktay Yıldırım

Sapanca Gölü çevresindeki yatırımların rekreasyon ve turizm işletme planı hazırlanarak bütünleşik turizm stratejisi sağlanmalıdır. Kalkınma Ajansı olarak, kamu özel sivil sektörlerin işbirliği ile katılımcı çalıştaylarla hazırladığımız yol haritası, Havzamızın korunması için önemli bir adım olacaktır.

MARKA Genel Sekreteri Sn. Erkan Ayan

Haziran ayı başında Sapanca Turizm Odaklı Eylem Planı hazırlanması amacıyla başlayan çalışmaların ilk aşamasında ilgili kurumlar ile görüşmeler yapılmıştır. Alınan bilgiler sonucunda bölge için Havza Yönetim Planı yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Havza Yönetimi Planının ilk adımı olan bugünkü çalıştaydan sonra taslak rapor oluşturulacak, 2 ay sonra ise taslak yol haritası kamuoyunun görüşlerine sunulacaktır.

MARKA Planlama,Programlama ve
Koordinasyon Birim Başkanı Sn. Ayhan Turhan

2.HAVZA ÖRNEKLERİ

Sapanca Havzasının geleceğiyle ilgili çalışmalara ışık tutmak amacı ile çalıştayda incelenen dünya örnekleri çeşitli kavramlar ile birlikte katılımcılar ile paylaşılmıştır.

İncelenen havzalar özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir;
- Sınır ötesi havzalar
- Birden çok yerel yönetimi ilgilendiren havzalar
- Tek bir yerel yönetim içindeki havzalar
- Merkezi yönetim kontrolündeki havzalar
- Akarsu havzaları
- Göl Havzaları
- Göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan havzalar

İncelenen örnekler;
-Tuna Nehri, Danube Deltası
- Zürih Gölü Havzası, İsviçre
- Themes Gateway Havzası, İngiltere, Birleşik Krallık
- Ohrid Gölü Havzası, Makedonya-Arnavutluk
- Oneida Gölü Havzası, New York, ABD
- East Lake Havzası, Florida, ABD
- St. Joseph Havzası, Michigan, ABD
- Portland Havzası, ABD
- Lower Beverley Gölü, Ontario, Kanada
- Balaton Gölü, Macaristan

Örneklerden çıkarılan dersler 6 tema çerçevesinde çalıştay katılımcılarına özetlenerek, yapılacak analiz ve tartışmalara yardımcı olması hedeflenmiştir;
1. Vizyon
2. Temalar
3. Stratejiler
4. İşbirliği
5. Finansman
6. Suyun Kullanımı

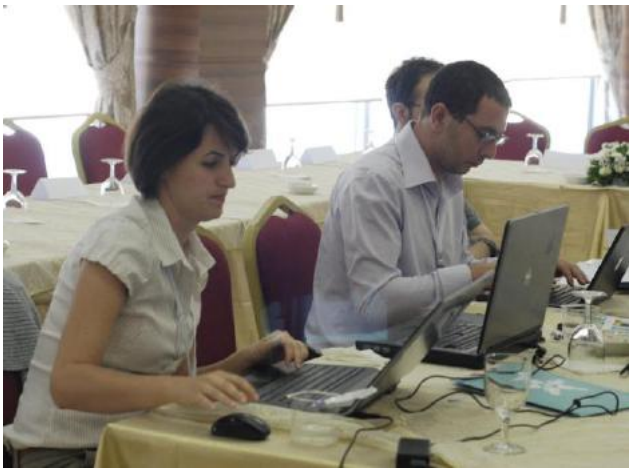

VİZYON

Dünya'daki havza yönetimlerinde stratejik yaklaşım ile yapılan planlama ve yönetim çalışmalarında "**vizyon**" önemli bir yere sahiptir. **"Gelecekte nasıl bir havza?"** sorusunun yanıtını arayan ve paydaşlar tarafından benimsenmiş, özümsenmiş vizyonlar, farklı havza özelliklerine göre çeşitlilik arz etmektedir.

Genellikler, sade, net, anlaşılabilir ve ulaşılabilir vizyon ifadelerine sahip dünya örneklerinde, kimi konularda özelleşmiş, kimi konularda daha çok net ve kesin hedef vizyona taşınabilmiştir.

RUHR HAVZASI, ALMANYA
"Maden Ve Sanayi Merkezi'nden Bilim Rekreasyon Ve Sanat Merkezine Dönüşüm"

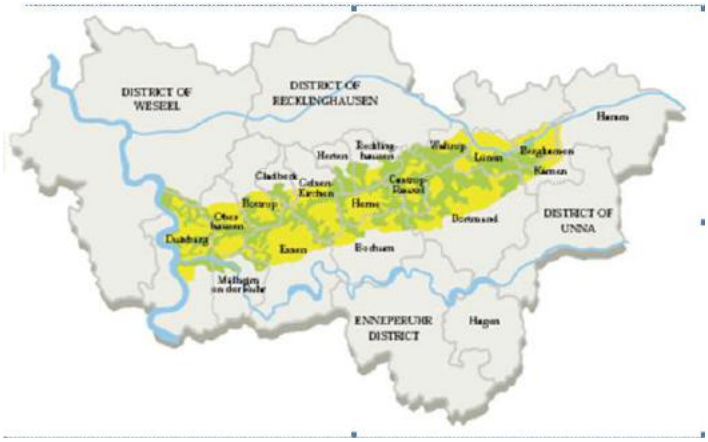

ALBERTA, KANADA
Çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik karar sürecinin temeli "ekolojik bütünlük" olan bir havza.

TUNA NEHRİ HAVZASI, DOĞU AVRUPA
"Havzadaki Su Kaynakları Ve Tatlı Suyun Sürdürülebilir Ve Eşit Kullanımı"
"Tuna Havzasındaki Organik Kirlilik İçin Sıfır Emisyon''

PORTLAND, ABD
"Temiz nehir için çalışmak"
"Nehir Rönesansı

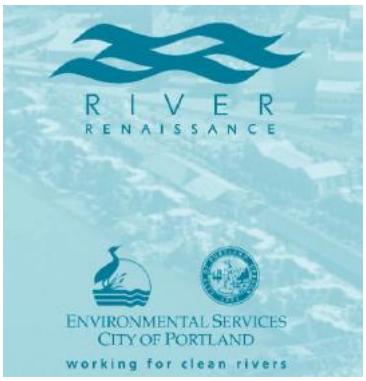

THAMES GATEWAY, İNGİLTERE, BİRLEŞİK KRALLIK
"Yerüstü Sularının, Geçiş Sularının Ve Yeraltı Sularının Korunması, İyileştirilmesi Ve Genişletilmesi"

TEMALAR

İncelenen Dünya örneklerinde öne çıkan temalardan bazıları sıralanmıştır. Ağırlıklı olarak su ve çevre ile ilgili temaların öne çıkmasının yanında ekonomik gelişme ile desteklenen havza geliştirme ve koruma yaklaşımları benimsenmiştir.

-Dünya örneklerinde ortaya çıkan temalar şunlardır;

- Su Kalitesi
- Su Kullanımı
- Biyolojik Çeşitlilik
- Havza İyileştirme
- Sağlıklı Çevre
- Ekonomik Sektörler
- Ekonomik Kalkınma

STRATEJİLER

İncelenen Dünya örneklerinde havzaların yönetimine ilişkin stratejiler yer almaktadır. Örneklerdeki eylem, program ve projelerin çerçevesini çizen stratejilerden bazıları şunlardır;

- Suyun Yönetimi
- Su Korunması
- Suyun Kullanımı
- Suyun Değeri
- Politika
- Operasyon Ve Bakım
- Eğitim, Destek

Birleşik Krallık İngiltere'deki **Thames Gateway** Projesinin Hedef ve Stratejileri;

- Yapılaşmanın ve ulaşımın çevre üzerindeki etkisinin azaltılması
- Gelecek gelişmenin yönetimi
- Gerekli su tedariğinin sağlanması
- Doğal yaşam ortamının geliştirilmesi
- Kirlilik sebeplerinin tanımlanması
- Kırsal alan yönetiminin geliştirilmesi.

Büyük ve çarpıcı örnek olan **Tuna Nehri** Stratejilerinin üç temel ayağı;

- Bağlantı ve iletişim sistemleri
- Çevre koruma ve doğal risklere karşı önlem almak
- Sosyo-ekonomik kalkınma potansiyelini güçlendirmek.

İŞBİRLİĞİ-ÖRGÜTLENME

Dünyadaki havza yönetimi örneklerinde birden çok kurum ve kuruluş ile yerel yönetimin ortak bir vizyon çerçevesinde birlikte hareket ettikleri görülmektedir.

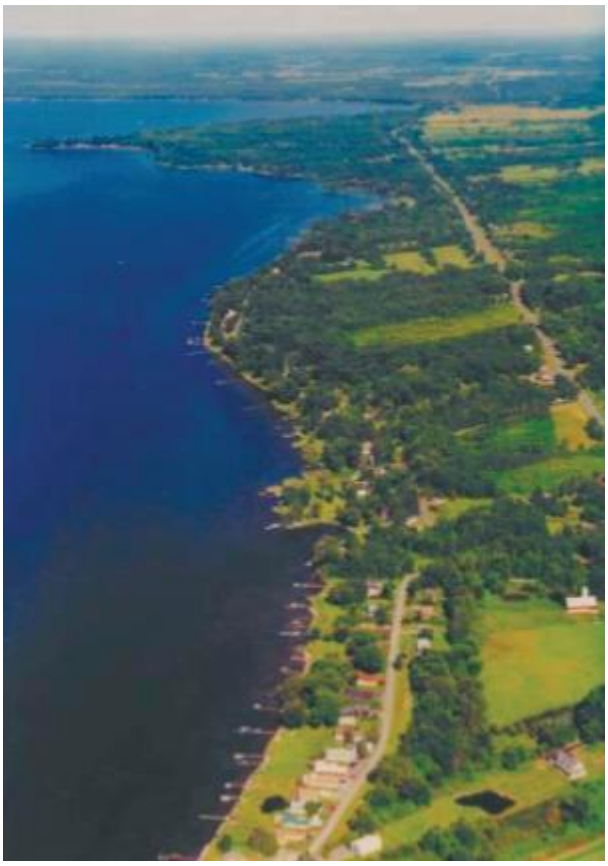

Tuna Havzası'nda birden çok ülke, New York, ABD'de birden çok yerel yönetimin havza yönetiminde işbirliği yaptıkları anlaşılmıştır.

İncelenen örneklerde 4 ana **Havza Yönetim Örgütlenme** tipi öne çıkmaktadır;
- Havza Komisyonu Veya Otoriteleri
- Havza Direktörlüğü / Ajansı
- Havza Birlikleri Veya Konseyleri
- Dernekler / Şirketler

Örneğin Almanya'da yer aslan Ruhr Havzası'nda
üç türde işbirliği ve örgütlenme uygulaması hayata geçmiştir. Bunlar;
1.Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı
2.Belediyeler Düzeyinde İşbirliği
3. Ruhr Birlikleri (Associations)

Toplam 807.827 kilometre kare alana yayılan ve 80 milyondan fazla bir nüfusu etkileyen Tuna Havzası'nda 18 ayrı ülke işbirliği yapmaktadır. Bunların bir kısmı AB üyesi, bir kısmı AB aday ülkesi bir kısmı da AB üyesi olmayan ülkelerdir.

ABD'nin New York Eyaleti'nde yer alan Oneida Gölü ve Havzası Yönetimi için 6 ilçe ve 69 yerleşim merkezi yönetimleri arası işbirliği yapılmıştır.

FİNANSMAN

Havza Yönetimi örneklerinin finansman yapılarına bakıldığında, ağırlıklı olarak merkezi yönetim yatırımları öne çıkmaktadır. Su kullanımı, kirlilik önlenmesi ve altyapı konularında öne çıkan kamu ve merkezi yönetim, koruma-kullanma boyutunda özel sektör ve sivil toplum ile çeşitli düzeylerde ortaklıklar geliştirebilmektedir.
İncelenen örneklerdeki havza yönetimi finansman modelleri ana hatlarıyla şunlardır;
- Merkezi Yönetim Fonları
- Yerel Kamu Fonları
- Ortaklık Kaynakları
- Uzmanlar, Sivil Toplum Kuruluşları

SUYUN KORUNMASI VE KULLANILMASI

Tüm Havza Yönetimi modellerinde suyun korunması birincil öncelikli konudur. Atık yönetimi kontrolünden, altyapı ve kanalizasyon yatırımlarına, otoyol ve ulaşım kaynaklı kirlilik bertarafından su kalitesi ölçümlerine kadar detaylanabilen bu yaklaşımların yanında, kullanarak koruma kavramı da öne çıkmaktadır.

Toplumsal bilinç düzeyine bağlı olarak başarılı örnekleri bulunan kullanarak koruma uygulamalarında İsviçre öne çıkmaktadır. Üç kanton ve 25 adet yerel yönetimin kıyısı bulunduğu bir içme suyu havzası olan **Zürih Gölü'nün** korunması ve kullanımı ile ilgili unsurlar şunlardır;

- Zürih Gölü Su Ulaşımı
- Kentsel Yerleşmeler
- Yüzme Ve Su Sporları
- Çeşitli Turizm Aktiviteleri
- Bütünleşik Turizm Planı
- İçme Suyu Havzası
- İçme Suyu Niteliği Ve Doğallığının Ulusal Ve Uluslararası Programlarla Korunması

ABD'de Michigan'da bulunan ve bir içme suyu havzası olan **Great Lakes** gölünde ulusal kayak şampiyonaları düzenlenmektedir.

Ancak koruma kullanma dengesi, korumadan çok kullanma yönünde gelişir ise, başarılı örneklerin yanında yine ABD'de Colorado'da kurumaya yüz tutmuş içme suyu havzaları yer almaktadır.

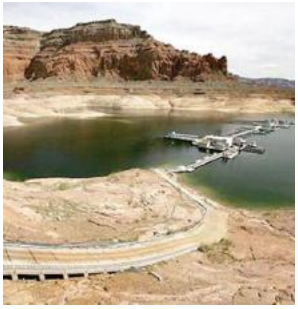

TEMEL SORUN-FIRSATLAR

Çalıştay katılımcılarının, kentin temel sorun ve fırsatlarına ilişkin görüşleri alınmıştır.Belirlenen 20 sorun ve 20 fırsat arasından en önemli olduğunu düşündükleri 10 Temel Sorun ve 10 Temel Fırsatı belirlemişlerdir.

10 TEMEL SORUN

1. Havza Yönetim Planı Olmaması
2. Yetki Karmaşası
3. Kirlilik
4. Yapılaşma Baskısı
5. Gölün Su Kapasitesinin Dengesiz Kullanımı
6. Altyapı Ve Kanalizasyon Eksikliği
7. Kurumsal Çalışma
8. Turizm Master Planı Eksikliği
9. Su Bütçesinin Organize Edilememesi
10. İmar Kısıtları

10 TEMEL FIRSAT

1. Havzanın Zenginliği Ve Çeşitliliği
2. Rekreasyon Ve Spor Alternatifleri
3. Turizm Çeşitliliği Potansiyeli
4. Organik Tarım Ve Süs Bitkiciliği
5. Ulaşılabilirlik Kapasitesi
6. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
7. Birlik Olma Talebi
8. Tarihi Ve Kültürel Mirasın Varlığı
9. Bölgedeki Büyük Projeler
10. Bölgesel Kalkınma Programları

Katılımcılar, Gölün yok olmasının en temel sorun olduğunu belirtmişler, kirliliğe neden olan sorunların tespit edilmesi, yönetim ve kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi, Göl etrafındaki tesislerin yarattıkları kirliliği kendi bünyeleri içinde çözmelerigerektiğini vurgulamışlardır. Halkın çevre konusunda bilinçlendirilmeleri için eğitimler düzenlenmesi gerekliliği de belirtilmiştir. Göl ve derelerin korunması için bütüncül havza planlama ve su bütçesinin iyi yönetilmesi gerekliliğini de sürekli olarak gündeme getirmişlerdir.

Temel sorunlar arasında mevzuat sıkıntıları da bulunmaktadır. Su dolum tesislerinin kurulmasının kolaylaşması, madencilik faaliyetlerinin havzanın flora ve faunasına zarar verdiği, ormansızlaşma ve erozyona yol açtığı belirtilmiştir.

Gölün temel sorunlarından birisi mülkiyet sorunudur. Göl kenarında bulunan özel mülkiyetteki arazilerin yapılaşma haklarının olmaması mağduriyete yol açmaktadır.

TEM ve E-5 otoyollarının Göl üzerinde düşünülenden fazla kirliliğe yol açtığı vurgulanmış, bunlara ek olarak hızlı trenin gelmesiyle kirlilik sorununun artacağı belirtilmiştir.

Ortaya konulan temel fırsatlara ek olarak, hazırlık sürecindeki Paydaş Havza Yönetimi en önemli fırsat olarak belirtilmiştir. İSU, ADASU, Kocaeli ve Sakarya Büyükşehir Belediyeleri ve Çevre Bakanlığı işbirliği içinde Gölün korunması ile ilgili yönetmelik oluşturulması, Havza Yönetim Planının hazırlanması için yöneticiler arasında özveri, istek ve bilinç olması çok önemli bir fırsat olarak belirtilmiştir.

Havzadaki endemik türler, flora ve faunanın değerleri ve ekoturizm gelişebilmesi avantajı önemli fırsatlar arasında vurgulanmıştır.

BEKLENTİ ANALİZİ

Çalıştayın ilk oturumunda katılımcılar, sektörel bazda;
1. Kendisinin diğer taraflardan,
2. Diğer tarafların kendisinden beklentilerini ortaya koymuşlardır.

KAMU SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİSİ

Kocaeli ve Sakarya Valilikleri ve Büyükşehir Belediyeleri ile ilgili Kaymakamlıklar, Müdürlüklerin temsilcilerinden oluşan kamu temsilcileri kendisinin diğer taraflardan beklentilerini dile getirmişlerdir.

Kamu Sektörünün Özel Sektörden Beklentileri
- Yapılan yatırımlarda çevreye duyarlı olunması, arıtma tesisleri yapılması
- Empati kurmaları
- Haklarını, hukuki sınırları zorlamadan kullanmaları
- Kamunun koruma faaliyetlerine destek olmaları
- Eleştirilerini iletmeleri
- Geleceği iyi planlanmamış, sürdürülememiş bölgelerde özel çıkarların hiç bir şey ifade etmediğinin farkında olmaları
- Bilinçlendirme ve tanıtım faaliyetlerinde sponsorluk yapmaları
- Yapılacak yatırımlarda ayrıcalık için siyasi baskılar yapmamaları
- Detaylı hazırlanmış ciddi projeler üretilmesi
- Yapacakları her türlü işle ilgili öncelikle hukuki ve teknik mevzuatı (kanun, tüzük, yönetmelik) iyi öğrenerek başvurmaları
- Çevre kanunu ve ilgili yönetmelikleri iyi öğrenmeleri
- Arıtma tesislerini eksiksiz kurmaları ve tam kapasiteyle sürekli çalışmalarını sağlamaları
- Geliştirilen projelere destek olunması
- Yargı süreci gibi engelleyici yollara gidilmemesi
- Yatırımlarını bölge dışına taşımamaları

- Projelerde paydaş olmaları
- Doğru yerde yeterli yatırım yapılması

Kamu Sektörünün Sivil Sektörden Beklentileri
- Empati yapmaları
- Gerçek sorunları tespit etmeleri
- Konularında uzmanlar tarafından çözüm önerileri geliştirmeleri
- Rapor ve proje üretmeleri
- Sonuç almak için sürekli takip etmeleri
- Bilinçlendirme faaliyetleri düzenlemeleri
- Çevre bilincinin oluşması için çalışmalar yapıp maddi manevi destek vermeleri
- Koruma ve tanıtım faaliyetlerine gönüllü katkı sağlamaları
- Kamu sektörünü destekleyici ortaklıklar kurmaları veya mevcut kurumlara katılmaları
- Bölgeye turist çekmek için katkıda bulunmaları
- Sorgulamadan karşıt görüş dile getirilmemesi
- Halka doğruların öğretilmesi için girişim faaliyetleri yapmaları
- Çevreye karşı duyarlı olmak adına yatırımlara destek olunması

ÖZEL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ
Özel sektör katılımcılarının kamu ve sivil sektörlerden beklentileri farklı boyutlarda olmuştur.

Özel Sektörün Kamu Sektöründen Beklentileri
- Hukuki ve altyapı problemlerinin çözülmesi
- Sağlıklı turizm parselleri oluşturmaları
- Kırsal alanlarda kanalizasyon olmaması sorununun çözülmesi
- HES'ler ve kesilecek ağaçlara karşı önlem almaları
- Eşitlik (Orantısız ruhsatlar vb uygulamaları durdurmaları)
- Yasal düzenleme yapılması
- Su kirliliğinin önlenmesi
- Havza yönetiminin sağlanması
- Göl kenarında park ve yürüyüş yolları yapılması
- Havza yönetimine ait uygulama ve koruma yönetmeliği hazırlanması
- Su bütçesi hazırlanması
- Sapanca şenlikleri gibi faaliyetler düzenlenmesi
- Turizme önem verilmesi
- Doğal çevrenin korunması
- Daha özverili çalışmaları
- Kamuda yetkin personel çalışması
- Kamuda çalışan personelin vatandaşın problemini çözmek için gayret göstermesi
- Kamu personelinin daha çalışkan olmaları
- Bilimsel çalışmalarda ortaya çıkanların uygulanması için genel bütçeden pay ayrılması
- Yurtdışı gezilerinin turistik olmaktan çıkması
- Göl kenarında çevre yolların yapılması
- Park ve piknik alanları oluşturulması

- Göle ulaşılamayan sazlık alanların doldurulması
- Ulaştırma ve spor faaliyetlerine önem verilmesi

Özel Sektörün Sivil Sektörden Beklentileri
- Çözüm ortağı olmaları
- Önerileri geliştirirken tarafsız olmaları
- Özel sektör ile işbirlikleri kurmaları (insan kaynağı sağlanması,eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları gibi)
- Kamu sektörü ile işbirlikleri kurmaları
- Sahip oldukları bilgi ve deneyimleri özel sektör ile paylaşmaları
- Çözüm ortağı olmaları

SİVİL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ

Kentsel Strateji çalıştayına katılan sivil toplum örgüt temsilcilerinin kamu ve özel sektörden beklentileri Havzanın Yönetim Planının yapılması için yetkinin tek elde toplanması şeklinde olmuştur.

Sivil Sektörün Kamu Sektöründen Beklentileri
- Havza Yönetim Planının hazırlanması
- Havza ile ilgili yetkinin tek elde toplanması
- Havza ile ilgili kararların katılım ve ortaklıkla alınması
- Şeffaf bilgilendirme sağlanması
- Kurumlar arası bilgi paylaşımı sağlanması
- Çevresel konularda denetimin güçlendirilmesi

Sivil Sektörün Özel Sektörden Beklentileri
- Empati yapmaları
- Bilgilendirme
- Turizm yatırımları yapılırken yerelin potansiyellerinin değerlendirilmesi
- Çevreye duyarlı yatırımlar yapılması
- Yerelin ekonomik kalkınmasını sağlayacak yatırımlar yapılması

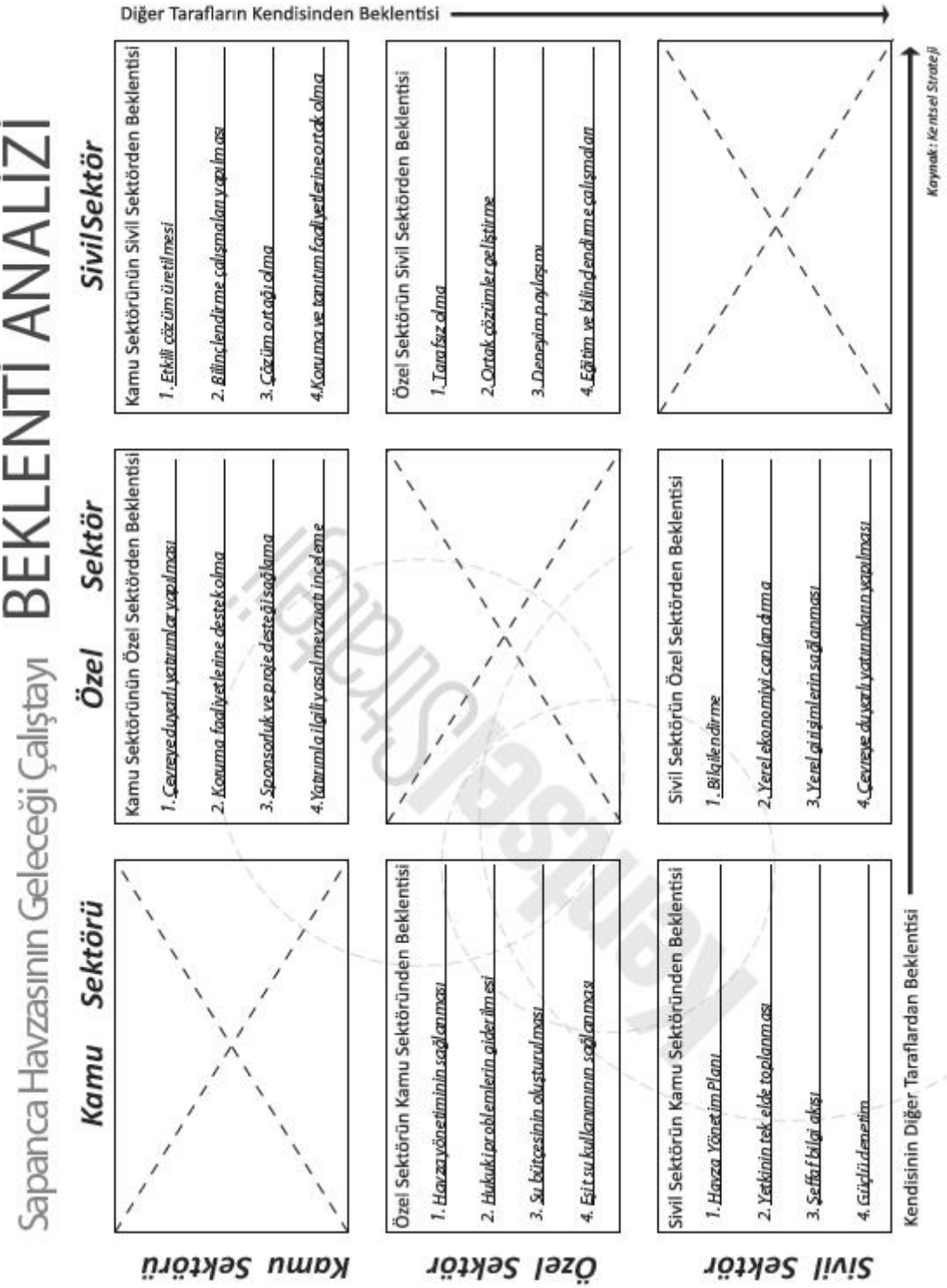

ORTAK VİZYON

Çalıştay katılımcıları tarafından Sapanca Havzasının gelecek vizyonuna ilişkin anahtar kelimeler ve önerilerin belirtildiği oturumda, **'ortaklık'** ve **'değer çeşitliliği'** kavramları ön plana çıkmıştır.

ANAHTAR KELİMELER
- Çeşitlilik Yönetimi

- Ortak Kıymet
- Su Bütçesi
- Sapanca Gölü İle Barışık Ve Tanışık Olmak
- Ortak Yönetim
- Geçmişten Gelen Ortak Değerler
- İnsana Verilen Değer
- Koruma Kullanma Dengesi
- Kapasite Analizi
- Havza Yönetim Planı
- Ortak Bütçe, Yönetimler,Mevzuat
- Yerel Ekonomik Gelişme

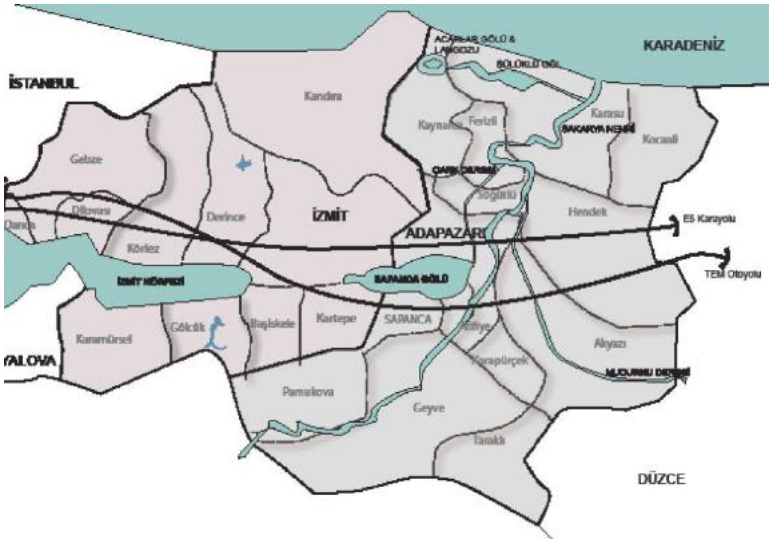

2.OTURUM

Çalıştay katılımcıları, 2 tema kapsamında çalışma gruplarına ayrılarak kendi temalarına ilişkin 6E ve 6K Analizlerini yapmışlardır. İlk oturumda yapılan Beklenti Analizi ile birlikte, 6E ve 6K Analizleri stratejilerin temelini oluşturacaktır.

6E ANALİZİ
- **EKOLOJİ**
- **EKONOMİ**
- **EŞİTLİK**
- **ETKİN OLMA**
- **ELDE EDİLEBİLİRLİK**
- **ENTEGRASYON**

6K ANALİZİ
- **KİMLİK**
- **KORUMA**
- **KAPASİTE**
- **KALKINMA**
- **KATILIM**
- **KURGU**

STRATEJİLERİN STRATEJİLERİ
- **Tema. 1 HAVZA YÖNETİMİ**
- **Tema. 2 KORUMA VE KULLANMA**
- **Tema. 3 EKONOMİK KALKINMA**
- **Tema. 4 TOPLUMSAL GELİŞME**

10 TEMEL İLKE

KAPANIŞ KONUŞMASI

6E ANALİZİ

Sapanca Havzası'nın geleceğini yönlendirecek temel stratejilerinin şekillenmesi **için** katılımcılar tarafından 6E Analizi yapılmıştır.

6E analizine ilişkin aşağıdaki soruların cevapları Sapanca Havzası'nın geleceğini belirleyecektir:

1. Ekoloji: Sapanca Havzasının ekolojik değerleri ve temel riskleri nelerdir?
2. Ekonomi: Bölgesel ve yerel ekonomik değerler, temel ekonomik sektörler nelerdir?
3. Eşitlik: Karar süreçlerine eşit katılım ve kamu kaynaklarına eşit erişim nasıl sağlanabilir?
4. Etkin Olma: Havza içinde ittifaklar kurma potansiyelleri nelerdir?
5. Elde Edilebilirlik: Kamusal alanlar nasıl elde edilir?
6. Entegrasyon: Bölge ve havza içindeki entegrasyon potansiyelleri nelerdir, bütünleşme nasıl sağlanır?

EKOLOJİ

Hızla kentleşen ve gelişen yerleşmelerin su havzalarının ekolojik yapılarını etkilemeye başlamasının ardından tüm dünyada en stratejik kaynak olan suyun kaynaklarının korunması, özellikle içme suyu havzalarının içinde bulunduğu ekosistem ile birlikte ele alınması ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ekolojik değerlerin korunması, sürdürülebilir ekonomik gelişme içinde olmazsa olmaz bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan yerleşmelerinin ve ekonomik faaliyetlerin sağlıklı bir ortamda gerçekleşebilmesi için "içme suyu" ve içme suyunu besleyen tüm ekolojik unsurların korunması ve geliştirilmesi Sapanca Havzası özelinde hayati bir önem taşımaktadır.

'Ekoloji' başlığı altında ele alınan konular;

- Çevresel kirlilik riskleri
- Su bütçesi ve su kullanımı
- Altyapı
- Ekosistem ve ormanlar

- Yasal gelişmeler

olarak sınıflandırılmıştır.

ÇEVRESEL KİRLİLİK RİSKLERİ

Sapanca'daki çevresel kirlilik risklerinin minimize edilmesi, ekolojik değerlerin sürdürülebilmesi açısından hayati bir olgudur. Çevresel kirlilik risk alanları;

Sapanca Gölü,

- Sapanca Gölü'nü besleyen akarsular
- Sapanca Havzası'ndaki göletler
- Sapanca Havzası'ndaki yeraltı su kaynaklarını

tehdit eden faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır. Bu faaliyetler havzada yer alan sanayi tesisleri, üretim tesisleri, yerleşmeler olarak ifade edilmiştir.

SU BÜTÇESİ VE SU KULLANIMI

Sapanca Gölü ve Havzası'ndaki su kullanımının net olarak bilinememesi ve bu bağlamda su kullanımının ölçüm sorunu bulunmaktadır. DSİ hidroloji verilerine göre en düşük 100 metreküp, ortalama 120 metreküp, en yüksek 130 metreküp olarak tespit edilen miktarlara karşın, kimin ne zaman ne kadar su kullandığı kesin olarak bilinememektedir.

Buna bağlı olarak, "su bütçesi" kavramının önemi vurgulanmış, su bütçesinin su kalitesinin belirlenmesi ve geliştirilmesi ile olan ilişkisi ifade edilmiştir.

Sanayi tesislerinin Sapanca Gölü'nden sınırsız su kullanımı ile Havza'daki su depolama ve şişeleme tesislerinin mevcudiyeti diğer vurgulanan unsurlar arasındadır.

ALTYAPI

Sakarya ve Adapazarı su idarelerinin Sapanca Havzası'nda faaliyet göstermesi, eskideki başıboş durum karşısında olumlu bir gelişme olup, uygulanan ve planlanan atık su ve kanalizasyon projeleri ile ilgili bilgiler ve öneriler geliştirilmiştir.

Sapanca Gölü'nün kuzeyinde sızdırmasız kollektörlerin tamamlanmış olması bir diğer olumlu gelişme olmakla birlikte Gölün güneyinde var olan sorunların 2012 yılında tamamlanacağı ilgili su ve kanalizasyon idareleri tarafından ifade edilmiştir.

EKOSİSTEM VE ORMANLAR

Türkiye'nin nadir içme suyu havzalarından biri olan Sapanca'da orman varlığı bir diğer ekolojik değer olarak vurgulanmaktadır. Orman varlığına yönelik geliştirilen öneriler, orman varlığının ekonomik bir değer olarak kullanılması ve aktif bir koruma politikasının geliştirilmesi yönündedir. Bu ekonomik kullanım, hammadde olarak orman ürünlerinin kullanılması yerine, eko-turizm çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Bu çerçeve içinde avcılık bir diğer faaliyet olup hem ekonomik hem de koruma bağlamında önerilmektedir.

YASAL GELİŞMELER

Sapanca Havzası özelinde bütünleşik bir havza yönetimin yasal altyapısını oluşturmak üzere ilgili su ve kanalizasyon idarelerinin girişiminde bir yönetmelik taslağı oluşturulmuştur. Daha önceden var olan havza birliklerinin dışında havza yönetim planı ve havza yönetimi bağlamındaki bu yönetmelik taslağının varlığı yakın gelecekte Sapanca Havzası'nın tek bir otorite tarafından yönetilmesi fırsatını beraberinde getirmektedir.

EKONOMİ

İçme suyu havzalarının korunması, bu alanlarda ekonomik faaliyetlerin yürütülmesine engel teşkil etmemektedir. Ancak ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesinde mutlaka uyulması gereken unsur, çevresel kirliliğe sıfır tolerans gösterilmesidir. Dünya örneklerinde bu kurala uyulması koşulu ile gelişen başarılı ekonomik faaliyetler yer almaktadır.

Sapanca Havzası'ndaki ekonomi temelli önerilerde üç sektör öne çıkmaktadır.

- Turizm
- Tarım
- Spor

TURİZM

Sapanca Havzası'nın turizm potansiyelinin içme suyu kaynaklarının korunması ile birlikte değerlendirilebilmesi için "koruma-kullanma" dengesinin gözetilmesi, katılımcıların ortaklaştığı bir nokta olmuştur. Havzanın kısa süreli ve günübirlik turizm aktiviteleri için bir destinasyon olması bu alanda uzmanlaşarak bölgesel rekabette öne çıkmasını sağlayabilir.

Mevcut otoyol bağlantıları ile kısa süre içinde gerçekleşecek hızlı tren bağlantısı, Sapanca Havzası'nın büyükşehirlerin rekreasyon destinasyonu olan potansiyelini destekleyici hayati bir unsurdur.

Küçük turistik işletmelerin desteklenmesi, pansiyonculuğun teşvik edilmesi çalıştayda öne çıkan bir diğer öneridir.

Havzadaki turizm potansiyelleri;

- Doğa Turizmi
- Eko-Turizm

- Agro-Turizm
- Spor Turizmi
- Kongre Turizmi
- Kış Turizmi
- Spa Turizmi
- Gurme Turizmi
- Termal Turizm
- Av Turizmi
- Yayla Turizmidir.

Turizm kavramının göl kenarında otel yapılaşması olarak algılanmaması gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle orman köylerinde eko turizmin geliştirilmesi, trekking parkurları gibi avantajlar vurgulanmakla birlikte, gerekli altyapı ve tesislerin yapılması ile birlikte esnek yapılaşmanın mümkün olabileceği tartışılmıştır. Uluslararası ölçekte, mevcut gurme turizminin geliştirilebileceği gibi öneriler sunulmuştur.

TARIM

Sapanca Havzası'nda verimli toprakların bulunması nedeniyle alanda uzun yıllar boyu tarımsal faaliyetler sürdürülmüştür. Özellikle süs bitkiciliğinde çok önemli bir ithalat merkezi olan bölgede ithalatın da geliştirilmesi çalışmaları yapılmaktadır. Tarımsal faaliyetlerde kontrolsüz zirai ilaç kullanımı ve aşırı su tüketimi dikkat edilecek hususlar arasındadır. Bu çerçevede Havza'nın ekonomik geleceğinde üç ana tarımsal faaliyet öne çıkmaktadır.

- Süs Bitkiciliği
- Organik Tarım
- Sebze Ve Meyvecilik

Çalıştay boyunca uzlaşılan bir diğer konu, organik tarımın desteklenmesi olmuştur. Süs bitkiciliğnin aksine daha az sulama ile katma değeri yüksek ihracat potansiyeli olan organik tarım için eğitim, sertifikasyon, pazarlama destekleri kritik unsurlar olmaktadır.

Arifiye'de süs bitkiciliğinin yanı sıra, Eşme ve Maşukiye'de meyvecilik; ayva, kiraz, ceviz, elma üretimindeki azalma, organik tarımın yaygınlaşması ile potansiyele dönüşebilecektir.

SPOR

Sapanca'da spor ekonomisi çok büyük potansiyeli olan bir ekonomik faaliyet alanı olarak ifade edilmiştir. Çok çeşitli su sporlarının yapılması, bu alanda uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapabilme fırsatı sadece Sapanca Havzası için değil, Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabetçiliğini arttırmasına katkı sağlayacaktır.

- Su sporları

- Yamaç paraşütü
- Spor eğitimi

Su sporları, diğer spor faaliyetleri ile birlikte ele alınabileceği gibi, kendi içinde de potansiyel çeşitlilik barındırmaktadır. Su sporları kapsamında;

- Yelken
- Kürek
- Kano
- Su altı sporları
- Triatlon sporlarına ilişkin aktiviteler bulunmaktadır.

Spor ile ilgili tüm bileşenler hem bölgesel hem ulusal hem de uluslararası bir spor destinasyonu olarak Sapanca'nın iktisadi öz yetkinliği olarak öne çıkmalıdır.

Bunun için gerekli tesis altyapılarının, havzaya uyumlu, yenilikçi ekolojik tasarım ve yapı malzemeleri ile gerçekleştirilmesi bir diğer önemli ilke olarak benimsenebilir.

EŞİTLİK

Sapanca Havzası'nın geçmişte farklı dönemlerdeki gelişiminden ve idari yapılanmadaki parçacıl yapıdan kaynaklanan sorunlar, Havza'nın geleceği tartışmalarında gündeme gelmektedir. Katılımcılar tarafından benimsenen ana ilke "karar süreçlerine eşit katılım" olarak ifade edilmiştir.Bu konuda öne çıkan eşitlik konuları;

- Sudan eşit yaralanma
- Su yönetiminde yetki ve sorumluluk
- Mevzuat
- Mülkiyet ve İmar

SUDAN EŞİT YARARLANMA

Su kullanımındaki eşitsiz gelişim katılımcılar tarafından vurgulanan bir sorun olup iki bileşene sahiptir;

- Sapanca Gölü kıyısının eşit ve etkin kullanımı
- Su tüketiminin eşit kullanımı

Sapanca Gölünün kamuya açılarak halkın eşit kullanımına açılması gerekmektedir. Göl kenarı, yenilikçi yöntemlerle mülkiyet, tasarım, koruma ve kullanma ilişkilerini içeren bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

SU YÖNETİMİNDE YETKİ

Katılımcılar tarafından "Havza'nın sahibi yok" olarak ifade edilen Havza geneli tek bir otoritenin yetkili olamaması, su ve kanalizasyon idareleri tarafından sorumluluğun fazla olup yetkinin az olması olarak ifade edilmektedir.Getirilen öneriler, Havza'nın tek bir elden yönetilerek, yetki-sorumluluk dengesinin iyi kurgulanması yönündedir.

MEVZUAT

Mevcutta yasal düzenlemeler ve yönetmeliklerde yer alan ifadelerin mali boyutunun hesaba katılmadan geçerli olması uygulamada eşitlik sorunları yaratmaktadır. Ayrıca farklı yönetmeliklerin birbirleri ile olan etkileşimin zayıf olması da bir diğer sorun olarak ifade edilmiş olup, bu alanda önerilerin geliştirilmesi çalıştay katılımcıları tarafından benimsenmiştir.

Halihazırdaki mevzuatta yer alan "havza kuşakları", uygulamasının yeniden ele alınarak, belirli koşulların gerçekleşmesi ile esnek bir yönetim enstrümanın geliştirilmesi önerilmiştir.

MÜLKİYET VE İMAR

Geçmiş uygulamalardaki farklılıklar günümüzde tartışma yaratan mülkiyet ve imar meselelerini doğurmuştur. Havza içinde yer alan özel mülkiyet kısıtları ve bu alanların kamulaştırılamamasından kaynaklanan mağduriyetlerin önüne geçilmesi için "imar hakkı aktarımı" önerileri yapıcı bir yaklaşım olmuştur. Sapanca Gölü boyunca sürekliliği olan kıyı koruma bandının geliştirilmesi bir diğer öneridir.

ETKİN OLMA

Havza geneli tüm uygulamaların başarılı ve eşitlikçi bir şekilde gerçekleşebilmesi, sürecin etkinliği ile birlikte olabilir. Havza'daki koruma-kullanma dengesi ve ekonomik gelişmeye, önerilen projelerin hayat geçmesinden, koruma bilincinin yerleşmesine kadar tüm süreçlerde sadece kamu aktörlerinin ya da sadece özel sektörün çalışmaları etkili olamamaktadır. Etkin olmanın temel ilkesi vatandaşların, kullanıcıların, ilgili tüm kesimlerin bilgilendirilerek, süreçlere ortak edilmesi gerekmektedir.

MEVZUATTA ETKİN OLMA

Mevzuatın etkinliğini arttırmaya yönelik düzenlenmesi tüm katılımcılar tarafında dile getirilen bir öneridir. Bu konuda uygulamada yaşanan sorunlardan yola çıkılarak çıkarılan dersler, uygulamacı ve akademisyenler ile birlikte, mevzuatın daha etkin bir şekilde yeniden düzenlenmesi önerilerini beraberinde getirecektir.

İmar hakları aktarımı maddesi, kısıtlanmış imar haklarının aktarımı, takas yönetmeliği gibi öneriler, çalıştay katılımcıları tarafından dile getirilmiştir.

PLANLAMADA ETKİN OLMA

Mevcut planlama mevzuatının çok parçalı olması, planların etkin olamaması gibi sonuçlar yüzünden Havza geneli koruma ve ekonomik gelişmeyi etkin hale getirmek için çalıştay katılımcıları şu önerileri getirmişlerdir;

- Bütünleşik Turizm Master Planı
- Ortak Havza Yatırım Programı
- Havza Yönetim Planı
- Göl Yönetim Birliği

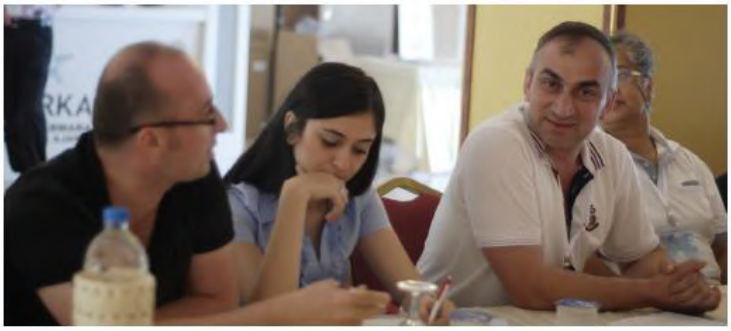

HALKLA İLİŞKİLERDE ETKİN OLMA

Bilinçlenme ve eğitim faaliyetlerinin gerekliliği, benimsenmeyi arttırmak için kritik bir eşik olmaktadır. Vatandaş etkinliğini arttırmak için çeşitli katılım yöntemleri geliştirilmelidir.

Kurumların etkinliğinin artması bir diğer unsur olarak öne çıkmakla birlikte, kamu kesiminde, özel sektörde, vatandaşlardaki "algılama farklılıkları" azaltacak çalışmaların yapılması katılımcılar tarafından önerilmektedir. Bu konuda tüm paydaşların farkındalıklarının yüksek olması önemli bir durumdur.

Sapanca Gölü, gençlerin su ile üniversitelerin kent ile buluşmasını sağlama potansiyeline sahiptir. Göl kullanımları belirlenirken spor, rekreasyon, eğitim gibi aktivitelerin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

ELDE EDİLEBİLİRLİK

GÖL KIYISI

Göl kenarı gezi yolu ve bisiklet yolu ile "Göl'ün elde edilebilirliği, erişebilirlik bağlamında önerilmiştir. Halkın Sapanca Gölü'nü kullanmaya teşvik etmek ve 50 metrelik alanın daha etkin kullanımın sağlanması ile mümkün olabileceği görüşleri dile getirilmiştir. Gölün aktif olarak su sporları ve aktiviteleri için kullanılabilirliği de elde edilebilirlik başlığı altında tartışılan ve önerilen bir diğer unsur olmuştur.

Diğer öneriler şu başlıklar altında tartışılmıştır;

- Günübirlik turizm
- Yüksek kalite
- Kültürel değerlerin yeniden kullanılması
- Trekking ve sportif havacılık

- Sivil mimari örneklerinin yeniden elde edilmesi
- Kültür merkezi kurulması

Kıyı alanlarındaki mülkiyet ve mağduriyet durumu ile Sapanca Gölü'nün elde edilebilirliğinin arttırılması gerektiği ifade edilmiştir.

KAMUSAL ALANLAR

Ev pansiyonculuğunun desteklenmesi, meyvecilik faaliyetlerinin devamlılığı, Havza'daki kamusal alanlar ve kültür fonksiyonlarının geliştirilmesi de bu alanda önerilen diğer konular arasında yer almaktadır.

ENTEGRASYON

Çok boyutlu bir ihtiyaç olan bütünleşme ve entegrasyon Sapanca Havzası'nın geleceği için tüm çalıştay katılımcıları tarafından ısrarla vurgulanmıştır.

Dört başlık altında toplanan bütünleşme önerileri şunlardır;

- Bölge ile entegrasyon
- Planlar arası entegrasyon
- Üniversite ile entegrasyon
- Su idareleri arası ve havza içi entegrasyon

BÖLGE İLE ENTEGRASYON

Sapanca Havzası mevcut ve gelişen ulaşım bağlantıları ile Doğu Marmara Bölgesi, İstanbul ve Marmara ölçeğinde erişilebilirliği oldukça gelişkinbir konumda olması, Havza'nın gelişim stratejilerinin bu bağlamda ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Hızlı Trenin Sapanca'ya gelişi, mevcut bölgesel kurguyu değiştirecek, İstanbul ve Ankara arasındaki konum avantajı ön plana çıkacaktır. Bu anlamda turist, konaklama ve yatırımcı ilişkileri de yeniden kurgulanmalıdır. Bu erişebilirlik avantajını, organize edilebilecek "bilgilendirme turları" (info-tour) ile destekleyerek, Havza genelindeki doğal ve kültürel değerlerin ekonomik kullanımı etkinleştirilebileceği gibi koruma bilincinin yerleşmesi açısından da katkı sağlayacak bir etkinlik olarak önerilmiştir.

PLANLAR ARASI ENTEGRASYON

Farklı ölçeklerdeki planlar arası uyumsuzluk bir sorun olarak ifade edilmekte olup, özellikle imar planları arasında entegrasyon önerilmektedir. İlçeler arasında var olan koordinasyonun, uygulama araçları olamaması sebebi ile etkin olmaması, imar planlarının bütünleştirilmesi ihtiyacını gerektirmektedir. Özel korunması gereken alanların çok fazla olması, bu alanlar için üretilen planların parçacıl olması da, planlar arası entegrasyon için önemli bir gerekçe olarak ifade edilmiştir.

Planlar arası entegrasyon çerçevesinde detaylı bir sınıflandırma şu şekildedir;

- İmar planları arası entegrasyon
- Koruma amaçlı imar planları ile diğer planlar arası entegrasyon
- Çevre düzeni planları arası entegrasyon
- İmar planları ve çevre düzeni planları entegrasyon

- İmar ve çevre düzeni planlarının bölge planı ile entegrasyonu
- Su ve kanalizasyon idarelerinin stratejik planları ile mekansal planlar arası entegrasyon
- Yerel yönetimlerin stratejik planlarının diğer planlar ile entegrasyonu

Bu kadar çok ve çeşitli planları bütünleştirmenin pratik, gerçekçi ve uygulanabilir yolu, Sapanca Havzası bütününe yönelik bir Havza Yönetim Planı ve bunu yürütecek bir idari yapılanmanın oluşturulmasıdır.

ÜNİVERSİTE İLE ENTEGRASYON

Kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesinin bir unsuru olan üniversite, yüksek okul ve diğer eğitim fonksiyonları, aynı zamanda yerel işgücünün istihdamını arttıran bir olgudur. Havzaya ve göle ismini veren Sapanca yerleşmesinin de ekonomik, sosyal ve kültürel olarak geri kalmasını engelleyecek ve bu alanlarda kalkınmayı sağlayacak bir strateji olarak **üniversite** ile bütünleşme önem arz etmektedir.

Çalıştay katılımcılarının üniversitelerin yerleşmeler ile bütünleşmesi için avantaj olarak

gördükleri konular;

- Spor aktiviteleri
- Su ürünleri
- Turizm Meslek Yüksek Okulu
- 4 yıllık bölümler
- Üniversiteler arası su sporları şöleni

olup, katılımcılar "yerel üniversitelerin" önemini vurgulamıştır. Sadece istihdam açısından değil, yeni akademik bilginin üretilmesi açısından da üniversite ile entegrasyon, Sapanca Havzası'nın geleceği için hayati bir önem taşımaktadır.

Yerel yönetimlerin de üniversitelerden faydalanması da önerilen bir diğer yaklaşımdır. Ayrıca ulusal ve uluslararası akademik konferans, çalıştay, vb. etkinliklerin arttırılarak Havza'nın geleceğine yönelik entegrasyon stratejilerine katkı sağlaması önerilmiştir.

SU İDARELERİ ARASI VE HAVZA İÇİ ENTEGRASYON

Sapanca Havzası'nda yer alan tüm yerleşmeler arası etkileşimin arttırılarak anılan diğer konuların daha verimli hayata geçebilmesi için etkinliklerin düzenlenmesi, havza içi entegrasyon için önem arz etmektedir. Köylerin ekonomik potansiyellerini arttırmak için köy şenliklerinin etkinleştirilmesi önerilmektedir.

Sapanca Gölü'nde su yönetimi için su idareleri arası işbirliği ve uyumun, altyapı yatırımları arasındaki dengenin sağlanmasına yönelik öneriler getirilmiştir. Bu konuda hazırlıkları yürütülen yönetmelik, SASKİ Genel Kurulundan sonra kesinleşecek olup, havza yönetimine yönelik entegrasyon istikametinde olumlu bir adım atılacağı, çalıştay katılımcıları tarafından ifade edilmiştir.

Sapanca Havzasının Geleceği Çalıştayı

6E ANALİZİ

E koloji

Ekolojik Denge, Risk ve Fırsatlar
Havza Kentleri
Kültürel Ekoloji
Kentsel Ekoloji
Kırsal Ekoloji
Bölge Ekosistemi
Kent Peyzajı

1. Havzanın ekolojik/çevresel değerleri
2. Ekolojik/çevresel dengeyi bozan yatırımlar ve konular
3. Ekoloji ve ekonomi çatışması
4. Çevresel, tarihi, kültür değerleri (havza, köyler...)
5. Altyapı projeleri
6. Su bütçesi ihtiyacı
7. Su kullanımı denetimi
8. Sürdürülebilir tarım
9. Ormanların sürdürülebilirliği
10. Bütünleşik havza yönetimi

E konomi

Kaynak Yönetimi
Su Bütçesi
Yenilikçi Kullanımlar
Yatırım Fırsatları
Değer Döngüsü
Çeşitlilik Yönetimi
İstihdam Artışı

1. Bölgesel ve yerel ekonomik değerler
2. İstihdam için yatırım ve girişimcilik fırsatları (turizm)
3. Temel ekonomik sektörler (ihracat, ithalat)
4. Ekonomik ilişkilerin güçlü olduğu kentler/yerleşimler
5. Sanayi ve turizm çelişkisi
6. Alternatif turizm potansiyeli (eko-turizm, agro-turizm...)
7. Organik tarım
8. Süs bitkiciliği ve meyvecilik
9. Termal kaynağın varlığı
10. Doğa sporları potansiyeli ve kapasitesi

E şitlik

Kaynaklara Eşit Erişim
Eşit Paylaşım
Güçler Arası Denge
Sorumluluk Paylaşım
Eşit Kullanım

1. Kamu yatırımlardan eşit yararlanma koşulları
2. Karar süreçlerine katılım
3. Toplumsal gelirin paylaşımı
4. Kentin farklı bölgelerinde sosyal/teknik altyapı eşitliği
5. Kurumlar arası eşit sorumluluk paylaşımı
6. Sudan eşit yararlanma
7. Havza Yönetim Birliği
8. Havza kuşaklarının yeniden ele alınması
9. Yasal araçların revize edilmesi
10. Koruma ve tasarım konusunda yenilikçi yöntemler

E tkin Olma

Entegre Havza Yönetimi
Kamu - Özel - Sivil İşbirlikleri / Ortaklıklar
Örgütlenme
Liderlik
Kişi ve Kurumlar Arası Ortak Akıl
Taraflar Arası Buluşmalar
Kentler Arası Paylaşım

1. Bölgesel ve kentsel ittifaklar kurma potansiyelleri
2. Gücün paylaşım ilkeleri (Yönetim birimleri işbirliği)
3. Yerel odaklı örgütlenme ve katılım araçları
4. Kamu, özel ve sivil sektörlerin katılım olanak ve düzeyleri
5. Sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin arttırılması için yöntemler
6. Ekolojik ulusal/uluslararası birliktelikler
7. Katılımcı ortamlarda mevzuatın etkinliğinin arttırılması
8. Kamunun farkındalığını ortak bir seviyede buluşturma
9. İmar haklarının aktarımı
10. Halkın su, üniversitelinin kentli ile buluşması

E lde Edilebilirlik

Kamusal Alan Elde Etme
Kaynak Elde Etme
Yaratıcılık
Değer Elde Etme/Yaratma
Çözüm Ortaklığı

1. Turizm yatırımları için alan elde edilmesi
2. Kültürel değerlerin canlandırılması
3. Doğal değerlerin yeniden elde edilmesi
4. Kamusal alan gereksinimi
5. Gölün erişilebilirliği
6. Gölün çevresinin vurgulanması
7. Aktif açık alan ihtiyacı
8. Sivil mimari örneklerin yeniden canlandırılması
9. Spor faaliyetlerinin öne çıkarılması
10. Yerelin desteklendiği ikili kullanımlar (pansiyonculuk)

E ntegrasyon

Kent Bölge Entegrasyonu
Havza Birlikleri
Kentsel - Bölgesel Ağlar
Kıyı-Kent Entegrasyonu
Mavi-Yeşil Entegrasyonu
Mekansal Entegrasyon
Sosyal Entegrasyon

1. Kentler ve yerleşmeler arası buluşmalar
2. Bölge ve kentin entegrasyon dinamikleri
3. Toplumsal bütünleşme programları
4. Üniversite - kent bütünleşmesi
5. Kent – kır bütünleşme olanakları
6. Planların koordinasyonu
7. Yönetim birimlerinin bütünleşmesi
8. Havza ölçeğinde buluşmalar
9. Stratejik plan ile mekansal planların bütünleşmesi
10. Ulaşım projelerinin entregrasyonu

Kaynak: Kentsel Strateji

6K ANALİZİ

Sapanca Havzası'nın geleceğini yönlendirecek temel stratejilerinin şekillenmesine yönelik 6K kavramları üzerinde tartışmalar yapılmış ve belirlenen vizyona yönelik gelişimin sağlanması için yöntemler araştırılmıştır.

Bu çerçevede 6K analizine ilişkin aşağıdaki soruların cevapları Sapanca Havzası'nın geleceğini belirleyecektir:

1. Kimlik: Sapanca Havzası için belirlenecek kimlik ve havza bütününe ve yerleşmelere ilişkin imaj ve imajlar ne şekilde olmalıdır?
2. Koruma: Havza'nın sahip olduğu tüm değerlerin korunmasına yönelik neler yapılması gerekir?
3. Kapasite: Havzanın bütünsel kapasitesinin arttırılmasına yönelik neler yapılmalıdır?
4. Kalkınma: Havza bütünündeki değerlerin korunarak gelişme ve kalkınmanın sağlanması için ne tür yaklaşımlar geliştirilmelidir?
5. Katılım: Sapanca Havza'sının korunması ve gelişimi için katılım ve organizasyon nasıl sağlanır?
6. Kurgu: Sapanca Havza'sının gelecek kurgusu nasıl olmalıdır?

KİMLİK

Değerleriyle farklılık gösteren bölgelerin, yaşayanlar tarafından daha fazla benimsenmesi ve dünyaya tanıtılması açısından kimlik sahibi olmaları önemlidir. Farklı yerleşmelerin ve değerlerin bulunduğu, "her şeyin ve herkesin burada" olduğu Sapanca Havza'sının ortak bir kimlik doğrultusunda gelişmesi, bu kimliğin yaşayanlar tarafından benimsenmesi ve bölgenin tanıtımının bu yönde yapılması gerekmektedir.

Bu kapsamda;

- Sapanca Havzası Ortak Kimliği
- Yerel Kimlikler
- Turizm Sektörünün İmajı

konuları tartışılmıştır.

SAPANCA HAVZASI ORTAK KİMLİĞİ

Sapanca Havzası'nda mekânsal, toplumsal ve doğal değerlerin çeşitliliği ön plandadır. Ancak ortak bir kimlik altında bütünleşme gerçekleşmemiştir. Bu ortak kimliğin Sapanca Gölü Havzası üzerinden bir üst kimlik olarak kurgulanması konusunda uzlaşılmıştır. Bu bağlamda Sapanca Havza'sının ortak değerleri "yeşil ve mavi" olarak belirlenmiştir.

Sapanca havzasının ortak değerleri şöyledir:

- Sapanca Gölü ve gölü besleyen su kaynakları
- Doğal sit alanları
- Tarımsal üretim
- Kültürel çeşitlilik: köyler, sivil mimarlık örnekleri, tarihi yapılar (Taraklı, Karagöl, Mahmudiye)

Bu kapsamda, odaklanılması gereken konular aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Doğal sit alanlarının korunarak kullanılması
- Ortak değerlerin benimsenmesine yönelik eğitim düzenlemelerinin yapılması
- Sapanca gölünün marka olarak ön plana çıkarılması
- Ortak değerler kapsamında çeşitlilik ve iş bölümünün kapsamlı bir turizm organizasyonu ile bütünleştirilmesi
- Sapanca havzasının yönetim, koruma ve turizm gelişimi açısından örnek olması
- Su kenarının kentsel tasarım projeleri ile desteklenerek ve süreklilik sağlanarak ortaklaşa tasarlanması
- Bölge değerlerinin ortaya konduğu bir bölge müzesinin oluşturulması
- Sapanca Gölü'nün özellikle su sporu faaliyetleri için kullanımının organize edilmesi
- Doğa ile dost turizmin geliştirilmesi
- Ortak kimlik bağlamında bütünleşik bir tanıtım programı oluşturulması

YERLEŞMELERİN KİMLİKLERİ

Sapanca Havzasında yer alan yerleşmeler pek çok sosyal, doğal ve kültürel değere ve çeşitliliğe sahiptir. Sapanca Havzası üst kimliği çerçevesinde yerleşmelerin öne çıkan ortak değerlerinin ortaya konması ve kimliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki yaklaşımların geliştirilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur.

- Yerleşmelerin öne çıkan turizm potansiyellerinin belirlenmesi

- Somut olmayan kültürel mirasın değerlendirilmesi
- Sivil mimari örneklerinin ve yerleşme dokularının öne çıktığı yerleşmelerin değerlendirilmesi
- Yeni yapılaşmaların kentsel tasarımlarının doğaya ve kültüre saygılı olması
- Belirlenen kimliklerin halk tarafından benimsenmesi

KORUMA

Sapanca Havzası'nın sahip olduğu potansiyellerden faydalanabilmesi için mevcut değerlerinin korunması öncelikli önem taşımaktadır. Bugüne kadar pek çok koruma çalışması yapılmış ve çabalar gösterilmiştir. Ancak koruma konusunda yetersizlik olduğu tespit edilmiştir. Bu yetersizliğin en önemli sebepleri havzanın bütüncül bir yönetim biçimi ile ele alınmaması ve kurumlar arası yetki ve sorumluluk karmaşası olması olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda "Ortak Havza Yönetim Planı"nın oluşturulmasının bütüncül korumanın sağlanmasında oynayacağı rol çok büyüktür.

Çalıştayda mevcut değerlere sahip çıkılması için bu değerlerin yaşayanlar tarafından kullanılmaları gerektiği görüşü öne çıkmıştır. Bu görüş çerçevesinde çalıştayda korumaya yönelik tartışılan konular aşağıdaki gibidir:

- Suyun korunması
- Bütüncül koruma
- Tasarım Stratejileri

SUYUN KORUNMASI

Suyun korunması Sapanca Havzası'nın geleceğini belirleyecektir. Sapanca Havzası'nın yaşam kaynağı Sapanca Gölü ve gölü besleyen derelerdir. Yüzyıllardır yöre halkının içme suyu ve ekonomik gelir kaynağı Sapanca Gölü olmuştur ve içme suyu olarak Sakarya'nın su ihtiyacının %90'ını, Kocaeli'nin ihtiyacının %10'unu karşılamaktadır. Havzanın içme suyu değerini kaybetmesinin önlenmesi yörenin en önemli gündemidir.

Su kaynaklarında kirlilik kontrolü, kullanımı, su kaynaklarının yönetimi konuları ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki konular öncelik göstermektedir:

- Mevcut su bütçesinin tespit edilmesi

- Mevcut altyapı sorunlarının çözülmesi, kuşaklama kolektörlerindeki sorunların giderilmesi
- Bütünleşik su kaynakları yönetimi perspektifinin geliştirilmesi ve bu kapsamda ilgili kurumların ve yerel yönetimlerin iş birliği yapması
- Havza koruma kuşaklarının bilimsel yöntemlerle yeniden belirlenmesi
- Su ile ilgili uluslararası çerçevelere ve platformlarına dâhil olunmasına yönelik çalışmaların yapılması
- Su kirliliği kontrolünün yapılması için geri dönüşüm, bilgilendirme, teşvik ve yaptırımlar gibi yöntemlerin izlenmesi.

BÜTÜNCÜL KORUMA

Sapanca Havza'sındaki değerlerin tamamının büyük bir titizlikle korunması ve yaşatılması gerekmektedir. Dolayısıyla hem tüm yerel yönetimlerin ve ilgili kurumların birlikteliğinin sağlanması hem de doğal ve kültürel kaynakların çeşitliliğinin korunmasına yönelik bütüncül yaklaşımlar geliştirilmelidir.

- Bütüncül korumanın sağlanması için aşağıdaki yaklaşımlar geliştirilmiştir:
- Mevcut koruma –kullanma değerlerinin belirlenmesi
- Kullanarak koruma yaklaşımının benimsenmesi
- Kirliliği önlemeye yönelik çalışmaların yapılması: Atık yönetimi, geri dönüşüm ve kazanım
- Uygulamaya yönelik projelerin geliştirilmesi
- BM Yerel Gündem 21'in dikkate alınması
- Koruma Planlarının entegrasyonunun sağlanması ve uygulama yöntemlerinin geliştirilmesi
- Bilinçlendirme ve eğitim

TASARIM STRATEJİLERİ

Doğal, kentsel ve kırsal koruma alanlarında yapılacak düzenlemelerde tasarım kalitesi yüksek olmalıdır. Hem koruma hem de koruyarak gelişme yaklaşımlarında mekânsal düzenlemeler için tasarım stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle su kenarı tasarım ilkelerinin belirlenmesi için kurum ve kuruluşlar arasında ortak çalışmalar yapılmalıdır.

KAPASİTE

Sapanca Havzası'nın geleceğinin kurgulanmasında mevcut doğal, ekonomik ve sosyal kapasitelerinin ortaya konarak geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Tartışılan vizyon anahtar kelimeleri çerçevesinde aşağıdaki kapasite çeşitleri tartışılmıştır.

- Kaynak Kapasitesi
- Turizm Kapasitesi
- Planlama kapasitesi
- İnsan kapasitesi

KAYNAK KAPASİTESİ

Havzanın sahip olduğu kaynaklar insanlar ve sanayiciler tarafından kullanılmakta, bu kullanıma ilişkin denetimsizlik ve eşitsizlik sorunları kaynakların geleceğini tehlikeye atmaktadır. Turizm odaklı bir gelişmenin öngörüldüğü bu bölgede doğal kaynakların ne kadar ve kimler tarafından kullanıldığının tespit edilmesinin ve ne ölçüde ve hangi alanlarda değerlendirileceğinin belirlenmesinin, kaynakların sürekliliğinin sağlanması açısından gerekli olduğu vurgulanmıştır. Kaynak kapasitesi ile ilgili aşağıdaki konuların üzerinde durulmuştur:

- Havzadaki kaynakların taşıma kapasitelerinin belirlenen vizyon çerçevesinde hesaplanması
- Suyun etkin ve verimli kullanımına yönelik kapasitenin arttırılması
    - Su şebekesindeki kayıp ve kaçakların azaltılması
    - Atık suların arıtılarak sulama amaçlı kullanılması
    - Su kullanım bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi (evsel kullanımlarda tasarrufun sağlanması)

TURİZM KAPASİTESİ

Sapanca Havzası'nın kaynaklarının korunarak kullanılabilmesinin bilinçli, sorumlu ve doğa ile barışık bir turizm gelişimi kapsamında olması gerektiği tartışılmıştır. Ancak bu gelişimin planlanabilmesi için kaynak kapasitesinin değerlendirilmesinin yanı sıra turizm sektörünün bu bölgedeki gelişim kapasitesinin de ortaya konması gerekir.

- Sapanca Havza genelinin turizm kaldırma kapasitesinin belirlenmesi
- İlçelerin turizm kapasiteleri ve alternatiflerinin ortaya konması
- Turizm çeşitlerinin gelişme kapasitelerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi: Hafta sonu turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi eko turizm, kongre turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, spa turizmi, gurme turizmi vs.
- Spor turizmi kapasitesinin arttırılması: Doğa sporları, su sporları, trekking
- Konaklama kapasitesinin geliştirilmesi
    - Atıl kapasitenin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması (Seka kampı vb.)
    - İkinci konut kapasitesini konaklama amaçlı değerlendirilmesine yönelik modellerin tasarlanması

İNSAN KAPASİTESİ

Bölgede gelişmekte olan sektörlerin desteklenmesi ve öncelikli olarak yerel halkın bu gelişmeden faydalanması için insan kapasitesinin geliştirilmesi çok önemlidir. Turizme yönelik istihdam kapasitesinin arttırılmasına yönelik eğitimler bu konuda öncelik taşımaktadır. Ayrıca yerel halkın sorumlu turizm gelişmesini benimsemesi ve yerel ekonominin bu fırsatlardan faydalanmasına yönelik eğitim ve destek programları geliştirilmelidir. Bu amaçla mevcut eğitim kurumlarının sorumluluklarının geliştirilmesinin yanı sıra üniversitenin yerleşmeler içindeki etkinliğinin arttırılması da gerekmektedir.

KALKINMA

Sapanca Havzası'nda işsizlik önemli bir sorun olarak tespit edilmiştir. Pek çok potansiyeli ve değeri olan bu bölgede ekonomik ve toplumsal gelişmenin sağlanmasına yönelik çalışmaların organize edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kalkınma üç ana başlık altında tartışılmıştır:

- Turizm odaklı ekonomik kalkınma
- Toplumsal kalkınma
- MARKA etkisi

TURİZM ODAKLI EKONOMİK KALKINMA

Çalıştay süresinde, bölgedeki sanayinin doğal değerlere verdiği zararlar vurgulanmış, turizm gelişiminin ise bölgenin kalkınması için olumlu bir alternatif olarak öne çıktığı belirtilmiştir. Ancak ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için ayrıca, ekonomik sektör çeşitliliğinin çevreye duyarlı gelişiminin sağlanması gerekmektedir. Turizm odaklı ekonomik kalkınma konusunda görüşülen konular aşağıdadır:

- Turizm kapasitesinin değerlendirilerek ekonomik aktivite olarak gelişiminin sağlanması
- Yerel kalkınma odaklı turizm gelişiminin planlanması
- Turizm yatırımlarına uluslararası standart ve akreditasyon getirilmesi
- Turizm gelişimine yönelik destek programlarının geliştirilmesi, pilot programların uygulanması
- Turizm hizmet kalitesinin yükseltilmesine yönelik işgücü programlarının geliştirilmesi
- Turizmde koruyarak kullanma bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi, doğaya zarar verenlere yönelik yaptırımların düzenlenmesi
    - Sektörel çeşitliliğin sağlanmasına yönelik kalkınma modelinin oluşturulması
    - Süs bitkiciliğinin desteklenmesi (fazla su tüketimine yönelik tedbirlerin alınması)
    - Organik tarımın desteklenmesi
    - Turizm çeşitliliğinin sağlanması

- Temiz sanayilerin geliştirilmesi
- Yerel girişimciliğin desteklenmesi

TOPLUMSAL KALKINMA

Sapanca Havzası'nda önerilecek gelişmelerin ana sebebi toplumsal kalkınmanın sağlanmasıdır. Bu amaçla yerel odaklı bir kalkınma yaklaşımının belirlenmesi öngörülmüştür. Çalıştay'da görüşülen toplumsal kalkınma ile ilgili konular aşağıdaki gibidir.

- İnsan kapasitesinin geliştirilmesi
- Sosyal donatıların niteliğinin ve niceliğinin arttırılması
- Kültürel tesis alanları ve etkinliklerinin geliştirilmesi
- Çocukların koruma ve turizme yönelik eğitilmesi
- Yerel halkın havzadaki etkinliklerden yararlanmasının sağlanması
- Su sporları, turizm vb. konularda yerel halkın eğitilmesi
- Kadınların ekonomik etkinliğinin arttırılması:
    - Kadın ürünleri pazarının kurulması
    - Kadın STK'larının desteklenmesi (Kadın Ürünleri Değerlendirme Derneği, Türk Kadınlar Birliği)
    - Köylerde ve bahçelerde özellikle tıbbi ve aromatik ürünlerin üretimi konusunda kadın girişimcilerin özendirilmesi

MARKA ETKİSİ

MARKA'nın bölgenin geleceğine yönelik öncülüğünden ve desteklerinden faydalanılması bölge halkının kalkınmasında önem taşımaktadır.

KATILIM

Sapanca Havzası'nın geleceğinin belirlenmesine yönelik başlayan katılım süreci, planlama ve uygulama süreçlerinde de devam etmelidir. Dikey ve yatay düzeyde geliştirilecek katılım modelleri hem daha örgütlü ve işler bir yapı ile yönetimin sağlanmasını, hem farklı tarafların fikir ve taleplerinin dikkate alınmasını hem de havzadaki gelişmenin ve koruma yaklaşımının benimsenmesini sağlayacaktır. Katılım konusu iki ana başlıkta incelenmiştir:

- Yerel halkın katılımı
- Örgütlenme ve birliktelik

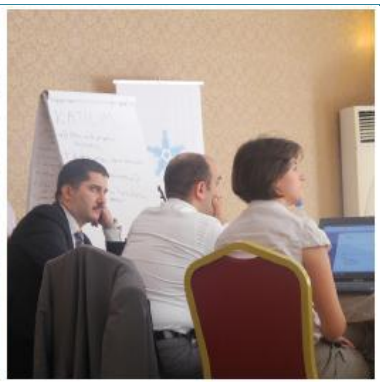

YEREL HALKIN KATILIMI

Yerel halkın katılımı konusunda çalıştay katılımcıları gücün yukarıdan aşağı değil, aşağıdan yukarı kullanımı konusunda ortak fikir belirtmiştir. Bu amaçla, çeşitliliğin eşitlik yaklaşımıyla korunacağı bir ortak havza yönetimi sürecinde yerel halkın karar mekanizmalarına katılımının örgütlenmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu amaçla, yeni örgütlenme modellerinin geliştirilebileceği, pilot projeler uygulanabileceği ve ilçe konseylerinin etkinliklerinin arttırılabileceği belirtilmiştir.

ÖRGÜTLENME VE BİRLİKTELİK

Çalıştay süresince, kamu kurumlarının, özel ve sivil sektörün birlikte ve uyumlu çalışmanın önemi, yetkilerin ve sorumlulukların yeniden düzenlenmesi, bütünleşik bir yaklaşımla havzanın yönetilmesi konuları vurgulanmıştır. Bu bağlamda, yasa ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenerek, havza yönetiminde katılım ve ortaklık konusunun mevzuatta yer almasının sağlanması ve merkezi yönetimle güç birliği oluşturularak ilişki kurulmasının öneminden bahsedilmiştir. Aşağıdaki konular ayrıca ele alınmıştır:

- SASKİ ve İSU'nun Sapanca Havzası için ortak paydaş yönetmeliği oluşturulması
- Ekonomik sektörler arası işbirliğinin organize edilmesi
- Hazırlanmakta olan havza kalkınma birlikleri tasarısının oluşturacağı yeni yetkilendirme yaklaşımının Sapanca Havzası için yapılacak çalışma ile entegre olması
- Hazırlanacak olan su kanununun katılım konusunu içermesi
- Turizm gelişmesinde halkın ve özellikle ailelerin örgütlenmesi ve ortak projeler geliştirmesi

KURGU

Çalıştay sürecinde, Sapanca Havzası'nın geleceği, yörenin potansiyellerinin korunması ile ekonomik ve toplumsal gelişmenin sağlanması üzerine kurulmuştur. Bu geleceğin kurgulanmasına yönelik yenilikçi yaklaşımlar aşağıdaki gibidir:

- Altın Üçgenler
- Yenilikçi Projeler
- Kentsel Tasarım
- Plan Bütünlüğü

ALTIN ÜÇGENLER

Üç odak noktanın birleşimiyle oluşan bütünlük, güçlü bir mekânsal kurgunun sağlanması için "altın üçgen" kavramı ile açıklanmaktadır. Bu bağlamda havzanın mekânsal kurgusunu 3 farklı ölçekte altın üçgenlerle ele alınabilir. Çalıştay katılımcılarının öne çıkardığı üçgenler metropol, bölge ve kent ölçeklerinde belirlenmiştir.

- Metropol Ölçekte / Ankara- İstanbul- Bursa
- Bölgesel Ölçekte/ Kocaeli- Sakarya- Bursa
- Kentsel Ölçekte/ Kartepe- Arifiye- Sapanca

YENİLİKÇİ PROJELER

Sapanca Havzası'nın yeniden kurgusunda yenilikçi yaklaşımların, yeni ve ekolojik teknolojilerin kullanılması, Sapanca modelinin Türkiye için örnek bir model olması konusunda özellikle önemlidir. Özellikle göl çevresindeki yerleşmeleri birleştirmek ve rekreatif kullanımlar için su taşıtlarının kullanılması önemlidir. Göl taşımacılığının göle zarar vermeden yapılabilmesi için doğa ile dost teknolojilerin kullanılması gerekmektedir.

Ayrıca organik tarımın geliştirilmesi, organik yapılaşma yöntemlerinin turizm amaçlı yapılarda kullanılması gibi ekolojik yenilikçi yöntemlerin kullanılması konularında tartışmalar yapılmıştır.

Ayrıca su sporlarının geliştirilmesi ve uluslararası organizasyonların Sapanca'ya çekilmesi düşünülmektedir. Bu konuda olimpik kanal projesi gibi yenilikçi proje örneklerinin arttırılması ve uygulanması hedeflenmektedir.

KENTSEL TASARIM

Planlama ve mekânsal gelişme kurgusunun geliştirilmesinde yüksek tasarım kalitesinin sağlanması, turizm gelişmesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öncelikli olarak planlar arası dil birliğinin sağlanması ilk adım olarak görülmektedir.

PLAN BÜTÜNLÜĞÜ

Sapanca Havzası'nda çeşitli kurum ve kuruluşların farklı zamanlarda yaptığı planlama çalışmaları bulunmaktadır. Kentsel kurgunun sağlanması için, farklı planların ortaklaştırılması ve birbirlerini tamamlar nitelikte olması gerekmektedir.

Bundan sonraki süreçlerde daha bütüncül ve bütünleşik bir yaklaşımla, uygulamaya yönelik planlama çalışmalarının gerçekleşmesi gerekmektedir. Bugüne kadar yapılan ve bundan sonra yapılacak olan planlama çalışmalarının sürdürülmesi ve uygulanmasında

planlama süreçlerinin ortaklaştırılması esas alınmalıdır. Çalıştay süresinde bu gelişim için aşağıdaki yöntemler önerilmiştir:

- Yerleşim genişleme alanı kapasitelerinin belirlenmesi
- Havzadaki kullanım çeşitliliğinin planlara yansıtılması
- Planlamada koordinasyon ve entegrasyonun sağlanması
- Kurumlar arası yetki karmaşasının giderilmesi
- Plan uygulama araçlarının geliştirilmesi
- Plan yapıcıların kapasitelerinin gelişimine yönelik çalışmalar yapılması

Sapanca Havzasının Geleceği Çalıştayı

6K ANALİZİ

Kimlik

1. Havzanın kimliği
2. Tarihsel ve kültürel kimlik elemanları
3. Kentlerin imajları
4. Kimlik, mekan ve insan ilişkisi
5. Kentlilik bilinci
6. Belirlenen kimliği halkın benimsemesi
7. Doğal sit alanları
8. Tarımsal üretim
9. Göl ve gölü besleyen su kaynaklarının vurgusu
10. Kültürel mirasın devam etmesi

Kentsel Kimlik (Yollar, Kent Girişleri, Kenarlar, Kamusal Alanlar)
Su Kenarları Tasarım Kriterleri
Değerler
Kültürel Miras
Bölgesel Kimlik
Kentsel İmaj

Koruma

1. Kültürel, doğal, kentsel değerler
2. Suyun korunması
3. Havzanın korunması
4. Su koruma politikaları
5. Koruma için fon/finansman kaynakları
6. Kirlilik kontrolü
7. Altyapının geliştirilmesi
8. Atık yönetimi, geri kazanım
9. Su kenarı tasarım ilkelerinin belirlenmesi
10. Suyun kirliliğiyle ilgili uluslarası platformlara dahil olunması

Doğal Değerler
Çevre Odaklı Dönüşüm
Koruma Odaklı Işbirlikleri
Etki Değerlendirmesi
Havza Koruma İlkeleri

Kapasite

1. Suyun kapasitesinin geliştirilmesi yöntemleri ve önerileri
2. Turizm kapasitesi
3. Kaynak kapasitesi
4. Mekansal gelişme (alan) kapasitesi
5. İnsan ve kurum kapasitesi
6. Spor kapasitesinin geliştirilmesi
7. Doğal taşıma kapasitesinin aşılmaması
8. Su şebekelerinin kapasite arttırımı ve kontrolü
9. Atıl kapasitenin değerlendirilmesi (ikinci konut)
10. Turizme yönelik eğitim ve destek programları

Gelişim, Koruma, Dönüşüm Kapasitesi,
Sosyal Donatı Elde Etme Kapasitesi,
Ekonomi ve Finansman Kapasitesi,
Kamu Yatırım, Piyasa Yatırım Kapasitesi
İşbirliği Kapasitesi
Toplumsal Gelişim
Eğitim

Kalkınma

1. Kalkınmaya yönelik bölgesel ve yerel kaynaklar
2. Havza kalkınma yaklaşım modelleri
3. Toplumsal kalkınma dinamikleri
4. Yerel girişimcilik ve iş yaratma potansiyelleri
5. Kalkınma Ajansı dinamikleri
6. Yerel üretimin desteklenmesi
7. Temiz sanayi
8. Çevreye duyarlı yatırımlar
9. Turizm hizmet kalitesinin arttırılması
10. Kadınlar ve çocuklara yönelik modeller

Havza Yönetim Örgütlenme Biçimleri
Bölgesel ve Yerel Kaynaklar
Kıt Kaynakların Etkin Kullanımı
Finansman Modelleri
Yatırım Potansiyelleri
Kaynak Odaklı Işbirlikleri

Katılım

1. Yerel gücün birlikte hareket etme kapasitesi
2. Kamu, özel ve sivil toplum işbirliği fırsatları
3. Ulusal ve uluslarası işbirlikleri (ortaklıklar)
4. Katılım mekanizmaları/örgütlenmeler
5. Kurumlar arası işbirliği
6. Yerel halkın örgütlenmesi
7. Pilot projeler geliştirilmesi
8. Yetkili kurumlar için ortak paydaş yönetmeliği
9. Ekonomik sektörler arasında işbirliği
10. Havza birliklerinin katılımcı ortamlarda oluşturulması

Kapsamlı Halk Katılımı
Kurumlar Arası Bilgi Paylaşımı
Yerel Liderler
Sivil Toplum Örgütleri
İşbirliği Potansiyeli
Planlama Süreçlerine Katılım

Kurgu

1. Havza gelişim dinamikleri
2. Havza içi "altın üçgen" dinamikleri
3. Bölgesel ve metropol ölçeklerde "altın üçgen" dinamikleri
4. Mekansal gelişim kurgusu
5. Ekonomik ve sosyal gelişim kurgusu
6. Ekolojik teknolojiler
7. Göl çevresindeki yerleşimlerin bütünlüğü
8. Farklı planların ortaklaştırılması
9. Kullanım çeşitliliği
10. Plan uygulama araçlarının gelişimi

Bölgesel İşbirliği
Bölgesel Gelişim Kurgusu
Yeni Mekansal Kurgu
Mekansal Gelişim Strateji Çerçevesi
Havza Planlama Kurgusu

Örnek analiz tablosundaki 6E ve 6K kavramları, BEK Analizini oluşturan temel tartışma konularıdır. Kavramlar, Çalıştay süresinde katılımcılar tarafından doldurulacaktır.

Kaynak: *Kentsel Strateji*

STRATEJİLERİN STRATEJİLERİ

Sapanca Havzası'nın geleceğini belirleyecek stratejilerin stratejilerini ortaya koymak için 4 tema belirlenmiştir. Temalar ve gelecek kurgusu;

ORTAK DEĞERLER
ORTAK YÖNETİM
ORTAK GELECEK
olmak üzere üç önemli bileşeni içermelidir.

Tema. 1 HAVZA YÖNETİMİ
- Ortak Yönetim Yaklaşımları
- Yetkinin Tek Elde Toplanması
- Bütünleşik Havza Yönetim Planı

Tema. 2 KORUMA VE KULLANMA
- Turizm ve Çevre Uyumu
- Su Yönetimi
- Su Kenarı Etkin Kullanımı

Tema. 3 EKONOMİK KALKINMA
- Turizmin Çeşitlendirilmesi
- Yerel Odaklı Kalkınma
- Tanıtım İletişim
- İş Yaratma

Tema. 4 TOPLUMSAL GELİŞME
- Eğitim - Kapasite Arttırma
- Spor - Beceri
- Sağlık – Hijyen
- Kamu Kaynaklarına Eşit Ulaşım

10 TEMEL İLKE

Çalıştayın son oturumunda, çalıştay süresince ortaya konulan görüş ve öneriler kapsamında hazırlanan 'Sapanca Havzasının Geleceği İçin 10 Temel İlke' katılımcılara sunulmuştur.

1. Stratejik Vizyon
Sapanca havzasının değerleri ve potansiyelleri, gelecek fırsatları çok çeşitlidir. Bu çeşitlilik, göl üzerinde söz sahibi olan kurumlar için de geçerlidir. Herşeyin ve herkesin var olduğu havzada, değerlerin korunması ve geleceğin koruma kullanma dengesi çerçevesinde sağlıklı kurgulanabilmesi için stratejik yöne, yönün belirlenmesi için ise Stratejik Vizyona ihtiyaç vardır.

2. Havza Yönetim Planı
Havzanın değer çeşitliliğinin ve doğal kaynakların korunması için bütünleşik Havza Yönetim Planı hazırlanması, olmazsa olmazdır.

3. Havza Yönetim Organizasyonu (İşbirliği – Ortaklık)
Havza üzerinde söz sahibi olan kurumlar arasındaki yetki karmaşası, gölün yasal sahibinin olmaması gibi konular tartışılmıştır. Havza Yönetim Planı hazırlanmasının temel avantajlarından biri, kurumlar ve kişiler arasındaki ilişkileri tanımlayacak olmasıdır. Havza ile ilgili konularda, karar alıcılar arasında dikey ilişkiler kurulmalı, kurumlar arasında sorumluluk ve görev paylaşımı yapılmalıdır.
Gölün ve havzanın kullanıcıları arasında ise yatay ilişkiler kurgulanmalı, eşitlik çerçevesinde eşit erişim, kullanım gibi konular sağlanmalıdır.

4. Bütünleşik Sektörel Stratejiler
Havzadaki temel ekonomik sektör turizm olarak ortaya çıkmış olsa da, temel değerler tarım ve sanayi sektörlerinin de gelişme potansiyeli olduğunu göstermektedir. Sektörler arasında bütünleşme stratejisi sağlanması, bölgesel kalkınmanın temel adımıdır.
Bütünleşik Turizm Stratejisi oluşturulurken ise Sapanca Gölü'nün değerlerinin yanı sıra, kırsal alanlarda özellikle eko –turizm yoluyla yerel ekonomik gelişim sağlanmalıdır.

5. Koruma – Kullanma Dengesi
Bugün içme suyu havzası niteliği ve turizm sektörü arasında çatışma olarak görünen durum, gelecekte yenilikçi teknolojilerin kullanılmasıyla, koruma ve kullanma dengesine dönüşmelidir. Göl kenarında turizm geliştirilmesi alternatifleri değerlendirilirken, yeşil tasarım, ekolojik yaklaşımlar benimsenmelidir. Bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlar ile eşgüdüm içinde su kenarı tasarım stratejileri belirlenmeli, bu stratejilerin yasal altlıkları oluşturulmalıdır.

6. Yerel Ekonomiyi Canlandırma
Bölgedeki tüm yatırımlarda öncelikle yerel ekonominin gelişmesi amaçlanmalıdır. İlçe merkezlerinin yanı sıra, kırsal yerleşimlerin de kalkınması için programlar ve projeler üretilmesi, dengeli kalkınmanın önemli parçasıdır.

7. Su Yönetimi ve Bütçesi
Sapanca Havzasında ortaya çıkan iki önemli kavram, Suyun Kullanımı ve Kontrolüdür. Suyu kimin ne kadar kullandığı belirlenmeli ve kontrol altına alınmalıdır. Havza Yönetimi Modeli suyun bütçesi konusunu içermeli, kapasite, kaynak kullanımı gibi analizler yapılmalıdır.

8. Toplumsal Gelişme
İşsizlik ve girişimcilik eksikliği, bölgedeki en önemli ekonomik sorundur. Öncelikle Sakarya halkının, özelliklede gençlerin ve kadınların gelişimine yönelik ekonomik kalkınma programları geliştirilmelidir. Eğitim, bilinçlendirme konularında özellikle sağlık, hijyen ve çevre konuları ön plana çıkmalıdır.

9. Eğitim
Çevre ve turizm konularında bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları çocukluktan itibaren geliştirilmelidir. Turizm sektöründe ise gelecekteki kapasite de dikkate alınarak, üniversite ile eşgüdüm içinde yeni programlar geliştirilmelidir.

10. Tanıtım
Bölgede turizmin gelişememesinin nedenlerinden birisi, korumanın sınırlarının belirlenememesidir. Koruma ve kullanma dengesinin kurulması ile turizm kapasitesi artırılması için havza imajı ve kimliği kurgulanarak tanıtımı güçlendirilmelidir.
Hızlı trenin gelişiyle İstanbul – Sapanca arası mesafelerin kısalacak olması, Sapanca'nın kongre, kültür ve eğitim merkezi olarak ön plana çıkmasını sağlayabilir. Bu durumda tanıtım ve pazarlama stratejileri doğru belirlenmelidir.

KAPANIŞ KONUŞMASI

Sapanca Havzası, stratejik konumu, ulaşım bağlantıları, doğal güzellikleri ile çok değerli bir alandır. Sapanca Gölü, turizm değerleri, kano, kürek, yelken gibi su sporları avantajları bulunmasına karşın, Sapanca'ya dışarıdan bakan kişiler daha fazla potansiyel görürler, daha iyi kurgularlar.

Şu an Sakarya için yıllık 200 milyon dolarlık kapasitesi olan bir proje doğdu, yakın zamanda bunun açıklaması da yapılacak. Sapanca kendi ilçesinde yer alan arza sahip çıkıyor. Bu nedenle bugün yapmış olduğumuz çalışmalar hem Sapanca ve havzası için çok önemli hem de ülkemiz için çok önemli.

Sapanca artık havza planını yapan, Sakarya içinde önemli bir ağırlık merkezi niteliğindedir. Bunun adı ister kalkınma olsun ister yaptığımız görevin diğer kurumlarla iş birliği eşgüdümü ve kalitesinin arttırılması olsun çok önemli bir çalışma olduğuna inanıyorum ve bütün bu insiyatiflere sahip çıkan sizlere teşekkür ediyorum.

MARKA Genel Sekreteri, Sn. Erkan Ayan